ЧЫЛА ЭЛЛАСЕ ПРОЛЕТАРИЙ-ВЛАК, УШНЫЗА!

МАРИЙ КОММУНА

1918 ий 1 октябрь годсек лектеш

КПСС Марий обкомын, МАССР Верховный Советын да Министр-влак Советын органышт

№ 16 (18398) | 1990 ий 19 январь, кугарня | Акше 3 ыр

Ужатат чот ӧрдышым

КИЛЕМАР районысо «Пробуждение» колхоз шылым ужалыме шотышто госзаказым сайын шуктен толеш. Тыште тӱкан шолдыра вольыкым ӧрдыктарыше Некрасово ферма коллективын надыржат изи огыл.

Пашам пырля ыштыше-влак Ангелина Бахтина, Галина Левашова, Леонид Шестаков да Николай Кошкин шке группышт гыч шыл комбинатыш чот ӧрдыктарыме вольыкым гына ужатат. Ӱмаште колтымо 152 ӱшкыж гыч кажныже кокла шот дене 472 килограмм нелытан лийын. Кажне ӱшкыж сутка еда шым шӱдӧ грамм нелытым поген. Уста животновод-влак лишыл жапыште колташ вольыкым ӧрдыктарен шуктат.

Э. ПЕТРОВ.

ОКРУЖНОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНЫЙ КОМИССИЙЛАШТЕ

Кандидатлан регистрироватлыме

113-шо №-ан Ленинский национально-территориальный избирательный округ деч РСФСР калык депутатым сайлыме шотышто окружной избирательный комиссий РСФСР калык депутатыш кандидатлан регистрироватлен:

Владимир Петрович БЕРГШТЕЙНЫМ. Тудо 1950 ийыште шочын, «Интерьер» кооперативын председательжылан ышта, беспартийный, Йошкар-Олаште ила;

Александр Петрович ВОЛКОВЫМ. Тудо 1934 ийыште шочын, стратегический назначенийан ракетный войскан главнокомандующийжын первый заместительже, КПСС член, Москва олаште ила;

Валерий Борисович ГОЛУБЕВЫМ. Тудо 1941 ийыште шочын, Марий государственный университетысе парткомын секретарьжылан ышта, КПСС член, Йошкар-Олаште ила;

Владимир Васильевич ЕМЕЛЬЯНОВЫМ. Тудо 1946 ийыште шочын, агропромышленный комплексысе пашаен-влак профсоюз горкомын председательжылан ышта, КПСС член, Йошкар-Олаште ила;

Виталий Иванович ЕФИМОВЫМ. Тудо 1936 ийыште шочын, Курык марий районысо Кузнецово кыдалаш школын директоржылан ышта, КПСС член, Кузнецово селаште ила;

Александр Анатольевич КАРТАШОВЫМ. Тудо 1954 ийыште шочын, «Марийскавтодор» объединенийысе Медведево ДРСУ-н начальникшылан ышта, КПСС член, Йошкар-Олаште ила;

Валерий Александрович КЕЛИШЕВЫМ. Тудо 1948 ийыште шочын, Марий АССР внутренний паша министрын заместительжылан ышта, КПСС член, Йошкар-Олаште ила;

Виктор Федорович КОСТЯЕВЫМ. Тудо 1935 ийыште шочын, Марий АССР-ын прокуроржылан ышта, КПСС член, Йошкар-Олаште ила;

Вячеслав Александрович МИХАЙЛОВЫМ. Тудо 1938 ийыште шочын, КПСС ЦК-н отделжым вуйлатышын первый заместительжылан ышта, КПСС член, Москва олаште ила;

Анатолий Геннадьевич ПОПОВЫМ. Тудо 1948 ийыште шочын, Йошкар-Оласе йолчием фабрикын директоржылан ышта, КПСС член, Йошкар-Олаште ила;

Ксенофонт Никанорович САНУКОВЫМ. Тудо 1935 ийыште шочын, А. М. Горький лӱмеш Марий политехнический институтын историй ден политологий кафедрыжым вуйлатышылан ышта, КПСС член, Йошкар-Олаште ила;

Сергей Андреевич СЕРЕБРЯКОВЫМ. Тудо 1951 ийыште шочын, Курык марий юридический консультацийын адвокатшылан ышта, беспартийный, Козьмодемьянск олаште ила;

Иван Васильевич СИЗИНЦЕВЫМ. Тудо 1940 ийыште шочын, «Марийскавтотранс» объединенийысе автотранспорт предприятий директорын заместительжылан ышта, КПСС член, Козьмодемьянск олаште ила;

Геннадий Николаевич ЦЕЛИЩЕВЫМ. Тудо 1947 ийыште шочын, «Марийстрой» объединенийысе латныльымше номеран СМУ-што бригадирлан ышта, КПСС член, Йошкар-Олаште ила.

* * *

114-ше №-ан Заводской национально-территориальный избирательный округ деч РСФСР калык депутатым сайлыме шотышто окружной избирательный комиссий РСФСР калык депутатыш кандидатлан регистрироватлен:

Владимир Викторович АЛЕКСАНДРОВЫМ. Тудо 1964 ийыште шочын, ВЛКСМ член, Семеновка участковый больницыште пӱйым эмлыше врачлан ышта, Семеновка селаште ила;

Владимир Ильич БЛЮМЫМ. Тудо 1957 ийыште шочын, КПСС член, «Изотоп» объединенийын «Мейкон» НИИ-ыштыже секторым вуйлатышылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Валерий Иванович ВИНОКУРОВЫМ. Тудо 1941 ийыште шочын, КПСС член, «Марий машиностроитель» производственный объединений генеральный директорын первый заместительжылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Сергей Федорович ГОРБАНЬЫМ. Тудо 1939 ийыште шочын, КПСС член, республиканский больницын тӱҥ врачшын заместительжылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Эгат Аллдинович ЗЕЙТУЛАЕВЫМ. Тудо 1932 ийыште шочын, КПСС член, «Марийстрой» территориальный строительный объединенийын начальникшылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Леонид Васильевич КНЯЗЕВЫМ. Тудо 1943 ийыште шочын, КПСС член, Йошкар-Оласе «Труженица» фабрикын директоржылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Анатолий Васильевич КРАСНОВЫМ. Тудо 1928 ий- [illegible]

ПЕРЕСТРОЙКА ВЕРЧ ТЫРШАШ

18 январьыште Москваште пашазе классын, крестьянствын да инженерно-технический пашаен-влакын представительыштын всесоюзный совещанийышт почылтын.

Совещанийыште М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, В. А. Ивашко, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, Э. А. Шеварднадзе, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Б. К. Пуго, Г. П. Разумовский, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов, Ю. А. Маслюков, Е. С. Строев, Г. И. Усманов, И. Т. Фролов, СССР Министр-влак Совет Председательын заместительже-влак, министерство ден ведомство-влакын вуйлатышышт, ученый-влак участвоватлат.

Совещанийым КПСС ЦК-н Генеральный секретарьже, СССР Верховный Совет Председатель **М. С. Горбачев** почын да тӱҥалтыш мутым ойлен. (**М. С. Горбачевын ойлымыжо вес номерыште печатлалтеш**).

Вара перестройка дене кылдалтше шуко проблемым каҥашаш тӱҥалме.

Элысе пашазе класс тыгай вашлиймашым шукертсек вучен, каласен Москвасе «Красный пролетарий» станкостроительный заводын шлифовщикше **Н. В. Николаев**. Шуко пашаче коллективыште, палемден тудо, тыгай шонымаш шочеш, пуйто обществым уэмдымылан путырак кӱлеш- [illegible] иб кораиден шогат. Тидлан[illegible] массовый информаций средство-влакын позицийыштат [illegible] полшы, вет нуно пашаче айдемым [illegible] плакын кораи- [illegible]

Умбакыже пашазе калык [illegible] плановый дисциплина палынак лушкымылан кӧра тургыжланымыж нерген ойлен. Заданийым шуктымашлан туддан да колтымо-влаклан [illegible] сменым ыштеш, [illegible] пашаш лектын [illegible]

...ше положенийлан кӧра тургыжланымыж нерген каласен.

Украинысе пашазе классын представительже Чернобыльский АЭС дене кылдалтше проблема нергенат ойлен. Аварий лийме деч вара ятыр жап эртен, но шуко йодыш тугаяк пӱсӧ кодын. Ты кундемысе илышын чыла могыржым авалтыше комплексный государственный программа кӱлеш.

Перестройкын тӱҥ вийже — тыглай труженик. Чимкентский областьысе «Шаульдерский» совхозын чабан арендаторжо **С. К. Есмурзаев** шке выступленийжым тиде шонымаш дене тӱҥалын да пытартышлан алакат тиде ойым ушептарен. Тудо Казахстан пустыньысо тыглай огыл условийыште пашам ыштыме опыт нерген ойлен. Кушто икмыняр ий ончыч нимогай саскам пуыдымо мланде лийын, тушто еш коллективын вийже дене чыныжымак оазис ышталтын. Бригада пакча саскам веле огыл, тыгак кормалык да бахчевой культурым ончен кушта.

Тыште арендный подрядым ик ий ончыч гына кучылташ тӱҥалыныт, но кӱчык жапыште куандарыше результатыш шуыныт. Тидыжым оратор цифр дене пеҥгыдемден ончыктен. Икманаш, озанлыкланат, пашазылланат пайдале. Но арендым виягдымаште але ятыр резерв кучылталтде кодеш.

Озанлык пашан могай йӧнжӧ утларак пайдале? Тидын нерген ӧрдыжшӧ экономист-аграрник-влак шуко жапым эртарат. Тыгодымак шӱдӧ дене арендный коллектив ялыште пашам организоватлыме тӱрлӧ формым пайдаланышым практикыште ончыктен шога. Тыгай тӱҥ шонымашым луктын каласен Могилевский областьысе «Заветы Ильича» колхозын механизаторжо **А. И. Галанов**. Шке арендный коллективын примержe негызеш тудо ончыктен: ялым уэмдыме кызытсе этапыште озанлык пашан у формыжо колхоз але совхоз пелен [illegible]

Р. Л. Мустинг индивидуальный кресаньык озанлыкыште пашам ыштыме дене кугу пайдам налаш лийме нерген ойлен. Тыгай озанлык писын пояш йӧным ок пу. Кӧ мланде пашам яндар чон дене тыршен шукташ тӱҥалеш, тудо гына кугу пайдам налын кертеш, палемден оратор.

Мемнан олаште общественно-политический ден социальный обстановка путырак неле, каласен Ленинградысе «Ижорский завод» производственный объединенийын строгальщикше **В. Г. Иванов**. Илыш шергештеш, шуко промышленный сату ужалымаште уке, кочкыш продукт ок сите. Тиде проблема тылеч ончычак шочын, а кызыт эше утларак пӱсемын. Прибалтийский республика-влак могырым блокада тӱҥалын. Мыланна 40 тӱжем тонн шылым пуэн огыт шукто. Икымше кварталыште 15 тӱжем тонным колтышаш ыльыч, да Литва гына 1 тӱжем тонным колташ келшен. Тыгаяк сӱрет Ленинград воктенысе областьлаште. Чыла тидыже карточный системым шочыктен.

Ленинградыште карточкым кучылташ тӱҥалмым пашазе вурсен ойлен. Сар ийлаште, блокада годым, Ленинградлан илен лекташ пӱтынь эл полшен, а кызыт ме карточкым кучылтына да тыге пскович, новгородец, калининец, вологодец-влакым продуктым налын кертме йӧн деч посна кодена.

Ме демократий верч тыршена, а южо вере кызыт тудо анархийыш савырнен, тургыжланен ойлен пашазе. Мыланна логарыш кӱзым шындыше «демократий» ок кӱл, а вет южо республикыште лач тыгай сӱретым ужына.

«Ижорский заводысо» коммунист-влакын вич тӱжем еҥан отрядыштын представительже йолташыже-влакын лӱмышт дене тыге каласен: партийыште кызыт лийше положений мемнан чоным корштара. Объединенийыште гына кажне [illegible]

ТӰҤ ВЕРЫШТЕ — ЕҤЫН ИНТЕРЕСШЕ

Таче Йошкар-Олаште профсоюз-влакын XIX Марий областной межсоюзный конференцийышт почылтеш

Конференцийыш тыгай йодыш-влакым ончаш лукмо:

профсоюз-влак областной организацийын ревизионный комиссийжын отчетшо;

профсоюз-влак областной советым сайлымаш;

профсоюз-влак областной организацийын ревизионный комиссийжым сайлымаш;

профсоюз-влакын Всероссийский учредительный съездышкышт делегат-влакым сайлымаш;

Профсоюз-влак Российский республиканский советын составышкыже представитель-влакым ойырымаш.

ШЕМЕР ВЕРЧ ТЫРШЕН

ПРОФСОЮЗ пашаштыжа кызыт моткоч шуко проблема погынен, нуным жапым шуйкалыде решитлаш кӱлеш. Мыйын шонымаште, ик эн кӱлешан да чоным тургыжландарыше йодышлан профсоюзын авторитетше шотлалтеш. Каласаш кӱлеш: эльыштына эн тӱшка общественный организаций ты шотышто але моктанен ок керт. Тӱрлӧ функцийым шуктен шогымылан кӧра профсоюз эн тӱҥжым — аралыме функцийым — ӧрдыжеш коден. Ӧрмаш огыл мо, кунам профсоюз лидер-влак у производственный куатым пашаш колтымо, паша лектыш кушмо, технический прогрессым шыҥдарыме нерген рапортоватлат? Молан шке пашаче сымбаке весын пашажым ыштат?

Профсоюз-влак общественный организаций-влакым [illegible] латен шогымо дечат [illegible] шаш улыт. Нуно чылажат шке вуя пашам ыштышаш улыт да тушко ик еҥат вӱеш пуртылтшаш огыл. Соцсоревнований йодыш денат пашаче коллектив, тудын советше да администраций занимайтлышаш улыт.

Мемнан заводышто профсоюз пашаен-влакын пеҥгыде активыштым чумырымо. Цехком председатель-влак моло дене таҥастарымаште пашазе-влак деке лишкырак шогат. Но освобожденный огыл бригадир-влаклан коллективым вуйлатымылан лу процент марте ешарен тӱлат да организаторский пашалан лӱмын жапым ойырат. А цехком председательын общественный пашалан ни жапше, ни тудым кумыландыше йӧн уке. Тыгай положений дене келшен илаш огеш лий. адакше озанлык расчет условийыште освобожденный пашам шукташ эшеат нелырак лиеш. Сандене мый тыге шонем: общественный поручений йым сайын шуктен шогымылан профсоюз пашаен ден активист-влаклан материально кумыландыме фонд гыч ешарен тӱлаш тӱҥалман.

Мыланна профсоюз член лӱмын авторитетшым йӧлталме нергенат шоналтыман.

Мом шылташ, вет шукыж годым профком, бюджетшым ешараш манын, чотшым кугемдышаш верч гына тырша, а чапшым аралышаш нерген монда. Профсоюз членыш еҥым пуртат гын, манаш лиеш, «курымлан». Тушеч лукмо ик случайымат ом шарне. А вет еҥ-влак тӱрлӧ поступкым ыштат. Кеч-могай организаций шке куатше, чап верч тыршымыж дене, членже-влакын чолгалыкышт дене виян.

Профсоюзым южо йодыш ий гыч ийыш решатлалтде кодмылан арам огыл титакл(?)ат. Мутлан, пашаен-влак отпуск жап кӱчык улмылан вуйым шийыт. Чынжымак, 22 миллион совет еҥын отпускшо 15 кече гына шуйна. Тиде, мутат уке, мемнам огеш сӧрастаре.

Профсоюз нерген законын проектыштыже права шотышто пеш раш каласыме, а профсоюзын, тудын организацийжын член-влак ончылно обязанностьышт нерген ик мутат уке гай. Мутлан, пашам, тазалыкым аралыме, социальный обеспечений, илыме верым ойырымо нерген законодательствым шуктен шогымым тергымаш — профсоюзын праважe веле мо? Уке, тиде эн ончычак, обязанность. Пашаш калме, вес вере кусарыме але лукмо годым граждан-влакын интересыштым аралымаш, паша да каныме жапым чын палемдымаш — тидат тудын обязанностьшо.

В. СЕРГЕЕВ,
полупроводник прибор заводысо профсоюз комитет председатель.
Йошкар-Ола.

Преступность ваштареш — уло вийын

РЕСПУБЛИКЫШТЕ 18 январьыште черетан полит... кече эртен. Пашаче коллек- [illegible]

...тым ыштыме. СССР Калык депутат-влакын кокымшо съездыштышт общеполитиче- [illegible]

...чеш, тиде — эн ончычак личный ответственностьым йомдарымаш, дисциплина луш- [illegible]

...гай вашлиймашым шукертсек вучен, каласен Москвасе «Красный пролетарий» станкостроительный заводын шлифовщикше **Н. В. Николаев.** Шуко пашаче коллективыште, палемден тудо, тыгай шонымаш шочеш, пуйто обществым уэмдымылан пытырак кÿлешан кучал-влакым лукмо деч пашазе классым ӧрдыжкӧ кораҥден шогат. Тидлан массовый информаций средство-влакын позицийыштат икмыняр полша, вет нуно пашаче айдемым кокымшо планыш кораҥдат.

Умбакыже пашазе калык озанлыкыште плановый дисциплина палынак лушкымылан кӧра тургыжланымыж нерген ойлен. Заданийым шуктышашлан тудлан да йолташыже-влаклан иктат пеле-кок сменым ышташ, каныш кечынат пашаш лекташ логалеш.

Станкостроительын шонымыж почеш, экономический реформа пашалан тÿлымӧ системым шолдырта. Уста производственник-влакын кооперативлашке кайымышт тургыжландара. Тÿрлӧ НИИ-лаште пашадар чот кушкеш. Государственный секторысо предприятий-влак утларак неле положенийыш логалыт.

Тыгай йӧсӧ условийыште ситуацийым писын саемдаш сӧрен ойлымо ок кÿл. Весе кÿлеш — эше изиш чыталташ еҥ-влак деч йодман. Но тыге йодмо мут ÿшандарыже манын, анархий, коррупций, теневой экономика ваштареш, еҥ-влаклан илаш мешайыше моло явлений ваштареш кучедалман.

Оратор партий ден правительствын вуйлатышышт дене тыгай вашлиймашым пашаче коллективлаште эртараш темлен. Тудо «Красный пролетарий» заводыш мияш М. С. Горбачевым ÿжын. Михаил Сергеевич ÿжмылан таум каласен.

Кугу Октябрьский социалистический революцийын 60-шо идалыкше лÿмеш Житомирский йытын комбинатын ткачихыже **В. С. Венгловская** ончычсо ораторын ойжым поддержатлен да тыге каласен: шемер-влак деле тыгай вашлиймашым эртарен шогыман. Тидыже илышым сайын пален шогаш КПСС ЦК-ланат, тудын Политбюрожланат полша, пашаче калыкын шонымашыжым палаш йӧным ышта.

Шке предприятийжын примерже негызеш ткачиха ончыктен: озанлык механизмым уэмдымаш производствышто нигузеат палдырнен огыл. Ончычсо семынак, чыла шотыштат отраслевой министерство командоватла. Парышын кажне тенгеж гыч 20 ыр утларакше веле коллективлан кодеш. Тыгай положений улмо годым социальный да моло йодышым решатлаш лиеш мо? Сырье ок сите, сандене комбинат пел куатын пашам ышта.

Оратор партийыште лий... жапыште куандарыше результатым шуэныт. Тидыжым оратор цифр дене пеҥгыдемден ончыктен. Икмагаш, озанлыкланат, пашазыланат пайдале. Но арендым вияҥдымаште але ятыр резерв кучылталтде кодеш.

Озанлык пашан могай йӧнжӧ утларак пайдале? Тидын нерген ÿчашен, экономист-аграрник-влак шуко жапым эртарат. Тыгодымак шÿдӧ дене арендный коллектив ялыште пашам организоватлыме тÿрлӧ формын пайдалыкшым практикыште ончыктен шога. Тыгай тÿҥ шонымашым луктын каласен Могилевский областьысе «Заветы Ильича» колхозын механизаторжо **А. Н. Галанов.** Шке арендный коллективын примерже негызеш тудо ончыктен: ялым уэмдыме кызытсе этапыште озанлык пашан у формыжо колхоз але совхоз пелен гына сайын вияҥ кертеш. Шкет лийыт гын, изи арендный коллектив-влак закупочный ак политикымат, промышленный предприятий-влакын диктатыштымат чыташ огыт керт. Вет предприятий-влак ял озанлык техникылан акым кок ий жапыште кум-ныл пачаш кугемденыт. Сандене оратор тыге каласен: мландым частный собственностьыш шеледен пуымо да фермерский озанлык-влакым ыштыме нерген ойым пуаш але эр.

Таче эн кÿлешан задача, ойлен умбакыже механизатор, тыгай: паша дисциплиным, поставка дисциплиным пеҥгыдемдыман. Пашагына, уло кумылын тыршен ыштыме паша гына элыште продуктым шукемдаш да мемнан илышнам саемдаш полшен кертеш.

В. И. Ленин лÿмеш Нижнетагильский металлургический комбинат гыч управлений постын операторжо **С. Т. Мелехин** тÿҥалтышлан икмыняр примерым — калык озанлыкын тÿрлӧ отраслыштыже озадымылык шарлымым ончыктышо пример-влакым — ушештарен. Молан тыге лиеда? Предприятий-влакын пашам шке вуя ышташ йӧнышт уке, нуным пеш шуко министерский инструкций кепшылтен, ойлен оратор.

Правительство южо мерым ыштымыж годым предприятий-влакын интересыштым шотыш ок нал. Мутлан, грузым шупшыктымылан да икмыняр тÿрлӧ энергоресурслан тариф ден акым кугемдыме. Тидлан кӧра комбинат пеш кугу эҥгекым чыта. Рашрак ойлаш гын, тиде мерылан верчын комбинат тений 30 миллион тенге наре парышым налде кодеш. Тидыже коллективыште кугу социальный нелылыкым шочыкта.

Оратор тыге темлен: элыште Колхоз-влакын союзный советышт уло, тугеже Пашазе-влакын союзный советыштым ышташ кÿлеш.

Эстоний гыч хуторянин ...кым кучылташ ... пашазе вурсен ойлен. Сар ийлаште, блокада годым, Ленинградлан илен лекташ пÿтынь эл полшен, а кызыт ме карточкым кучылтына да тыге пскович, новгородец, калининец, вологодец-влакым продуктым налын кертме йӧн деч посна кодена.

Ме демократий верч чот тыршена, а южо вере кызыт тудо анархийыш савырнен, тургыжланен ойлен пашазе. Мыланна логарыш кÿзым шындыше «демократий» ок кÿл, а вет южо республикыште лач тыгай сÿретым ужына.

«Ижорский заводысо» коммунист-влакын вич тÿжем еҥан отрядыштын представительже йолташыже-влакын лÿмышт дене тыге каласен: партийыште кызыт лийше положений мемнан чоннам корштара. Объединенийыште гына кажне тылзын коло еҥ партий гыч лектеш. Адакше чын пашазе-влак лектыт, нуно партийлан ÿшанымым чарненыт.

Оратор «Ижорский заводысо» коммунист-влакын кÿштымышт почеш М. С. Горбачевлан ятыр ойым возымаш пакетым пуэн. Нине ойжо партийыште положенийым тазаҥдымашке виктаралтыныт.

Перерывым увертарыме деч ончыч председательствоватлыше **М. С. Горбачев** совещанийын президиумышкыжо колтымо ятыр записким лудын пуэн. Запискылаште тыгай тÿҥ шонымаш каласалтын: экономический самоотчет ок кÿл, перестройкылан могай чарак улмо нерген, обществым вияҥдышашлан мом ышташ кÿлмӧ нерген раш ойлыман.

Мутым Минскысе «Вычислительный техника» производственный объединенийын пашазыже **А. С. Дроздов** налын. Тудо тыге шотла: совещанийыште тÿҥ шотышто производственный йодыш нерген огыл ойлыман, а партийын да посна коммунист-влакын авторитетышт таче могай улмо нерген мутым лукман. Ораторын шонымыж почеш, кызыт партийын да коммунист-влакын лÿмнерышт пеш чот волен. Тидыжым пашазе предприятийысе первичный партийный организацийын илышыж гыч налме ятыр пример дене пеҥгыдемден ончыктен.

Умбакыже мутым «Катион» Хмельницкий производственный объединенийысе конструкторский бюрон начальникше, пашаче коллектив-влакын областной советыштын председательже **Ю. Н. Шуляк**, Ухтомский лÿмеш Ял озанлык машиностроений заводысо пашаче коллектив советын председательже, тысе цех начальник **Н. С. Васильченков**, Караганда гыч шахтер **П. П. Шлегель** налыныт.

Совещаний умбакыже пашам ышта.

(ТАСС).

...союз лидер-влак у производственный куатым пашаш колтымо, паша лектыш кушмо, технический прогрессым шыҥдарыме нерген рапортоватлат? Молан шке паче умбаке весын пашажым ышташ?

Профсоюз-влак общественный организаций-влакым ... латен шогымо дечат кораҥшаш улыт. Нуно чылалат шке вуя пашам ыштышаш улыт да тушко ик еҥат вийыш пурталтшаш огыл. Соцсоревнований йодыш денат па... ни тудым кумылаҥдыше йӧн уке. Тыгай положений дене келшен, илаш огеш лий, адакше озанлык расчет условийыште освобожденный пашам шукташ эшеат нелырак лиеш. Сандене мый тыге шонем: общественный порученийым сайын шуктен шогымылан профсоюз пашаеҥ ден активист-влаклан материально кумылаҥдыме фонд гыч ешарен тÿлаш тÿҥалман.

Мыланна профсоюз член лÿмын авторитетшым нӧлталме нергенат шоналтыман.

...законодательствым шуктен шогымым тергымаш — профсоюзын праважe веле мо? Уке, тиде эн ончычак обязанность. Пашаш налме, вес вере кусарыме але лукмо годым граждан-влакын интересыштым аралымаш, паша да каныме жапым чын палемдымаш — тидат тудын обязанностьшо.

В. СЕРГЕЕВ,
полупроводник прибор заводысо профсоюз комитет председатель.
Йошкар-Ола.

114-ше №-ан Заводской национально-территориальный избирательный округ деч РСФСР калык депутатыш сайлыме шотышто окружной избирательный комиссий РСФСР калык депутатын кандидатлан регистрироватлен:

Владимир Викторович АЛЕКСАНДРОВЫМ. Тудо 1964 ийыште шочын, ВЛКСМ член, Семеновка участковый больницыште пÿйым эмлыше врачлан ышта, Семеновка селаште ила;

Владимир Ильич БЛЮМЫМ. Тудо 1957 ийыште шочын, КПСС член, «Изотоп» объединенийын [illegible] НИИ-ыштыже секторым вуйлатышылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Валерий Иванович ВИНОКУРОВЫМ. Тудо 1941 ийыште шочын, КПСС член, «Марий машиностроитель» производственный объединений генеральный директорын первый заместительжылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Сергей Федорович ГОРБАНЬЫМ. Тудо 1939 ийыште шочын, КПСС член, республиканский больницын тÿҥ врачшын заместительжылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Эгат Аллдинович ЗЕЙТУЛАЕВЫМ. Тудо 1932 ийыште шочын, КПСС член, «Марийстрой» территориальный строительный объединенийын начальникшылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Леонид Васильевич КНЯЗЕВЫМ. Тудо 1943 ийыште шочын, КПСС член, Йошкар-Оласе «Труженица» фабрикын директоржылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Анатолий Васильевич КРАСНОВЫМ. Тудо 1928 ийыште шочын, КПСС член, Марий государственный университетын философий кафедрыжым вуйлатышылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Юрий Михайлович ЛЕВАКОВЫМ. Тудо 1954 ийыште шочын, КПСС член, Йошкар-Оласе полупроводник прибор заводын автоматизаций ден механизаций отделжын секторжым вуйлатышылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Вячеслав Викторович ЛЕУХИНЫМ. Тудо 1952 ийыште шочын, беспартийный, Йошкар-Оласе механический заводын наладчикшылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Геннадий Сергеевич МОЧАЛОВЫМ. Тудо 1951 ийыште шочын, КПСС член, пушеҥгым обрабатыватлыше «Волжск» Марий производственный объединенийын корпусной мебель цехшын начальникшылан ышта, Волжск олаште ила;

Вячеслав Александрович НАЗАРОВЫМ. Тудо 195[illegible] ийыште шочын, беспартийный, Волжскысо электромеханический заводын регулировщикшылан ышта, Волжск олаште ила;

Владимир Иванович ОЛЕНЕВЫМ. Тудо 1947 ийыште шочын, КПСС член, Марий АССР Телевидений да радиовещаний шотышто государственный комитетын председательжылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Борис Григорьевич РУМЯНЦЕВЫМ. Тудо 1930 ийыште шочын, КПСС член, Йошкар-Оласе искусственный коваште заводын директоржылан ышта, Йошкар-Олаште ила;

Виктор Сергеевич ЧЕКАНОВЫМ. Тудо 1938 ийыште шочын, КПСС член, Йошкар-Оласе чодыра машиностроений заводысо госприемкын пашаеҥжылан ышта, Йошкар-Олаште ила.

Преступность ваштареш—уло вийын

РЕСПУБЛИКЫШТЕ 18 январьыште черетан политкече эртен. Пашаче коллективлаште шемер-влак дене КПСС обкомын докладчикше-влак вашлийыныт. Мутланымаш кугу интересым да тидын годымак тургыжланымашым луктын. Интересшат пайрем кумылан огыл, тургыжланашыжат амал уло. Вет кодшо ийын законым пудыртылмаш ешаралтын, преступленийым тÿшкан ыштылмаш кугемын. Уремлаште, моло общественный верлаште торжа правонарушений, хулиган койыш, а озанлыкыште государственный погым, пачерлаште ÿзгарым шолыштмаш, спекуляций калыкын шыдыжым луктыныт.

Чын, социалистический законностьым да дисциплиным пеҥгыдемдышашлан мера ышталтеш, тидын нерген докладчик-влак каласкаленыт. СССР Верховный Советын «Преступность ваштареш кучедалмашым чот виянгдыме нерген» 1989 ийын 4 августышто лукмо пунчалже чылалан пале. Преступность ваштареш кучедалме шотышто Временный комитетым ыштыме. СССР Калык депутат-влакын кокымшо съездыштышт общеполитический, экономический, социальный, морально-нравственный йодыш-влакым рашемдыме, лÿдыкшӧ преступлений, тидын шотыштак организоватлыме форман преступность ваштареш чот кучедалаш кÿлмым палемдыме.

Мерым ышташ тÿҥалмылан кӧра 1989 ийысе пытартыш тылзылаште паша икмыняр саемын. Законым пудыртылшо-влак ваштареш кучедалмашке верысе Совет, пашаче коллектив, общественный организаций-влакым ушымо. Ынде правоохранительный орган-влак наступлений шÿлышан пашам виянгденыт. Тылеч посна, экономический, социальный, политический, культурно-воспитательный характеран мера ышталтеш.

Политкечын чыла вере тыгай йодыш лектын: «Осалын вожшо кушто, кушшо преступностьын социальный негызше уло мо?» Амалже шуко. Докладчик ден слушатель-влакын ойлымышт почеш, тиде — эн ончычак личный ответственностьым йомдарымаш, дисциплина лушкымаш, шолып (теневой) экономика, мут ден паша коклаште кÿрылтыш, ÿлыкшӧ культура, сату ситыдымаш да молат. Преступленийым ыштыше-влакым пален налдымат, нуным пачарын кычалмат законым умбакыже пудыртылаш полшеныт.

Кызыт элыште правонарушений да преступность ваштареш кучедалме шотышто единый государственный комплексный программа ямдылалтеш. Верысе условийым шотыш налын, тыгай программа мемнан республикыштат ышталтеш. Законностьым, правопорядкым эскерен шогышашлан, дисциплиным ыштышашлан партийный, совет, государственный орган-влак, кажне совет айдеме пентыдылыкым ончыктышаш улыт.

КПСС обкомын докладчикше-влак шемер-влакын ятыр йодышыштлан вашмутым пуэныт. Единый политкечын итогшым КПСС горком ден райкомлаште тиде кечынак каҥашыме.

КПСС Центральный Комитет, СССР Верховный Совет Президиум, СССР Министр-влак Совет деч

Пытартыш жапыште Бакушто, Азербайджаныскe ятыр моло населенный пунктышто, тыгак Армениысе икмыняр районышто трагический событий лийын, тидыже совет еҥ-влакын шÿм-чоныштым чот корштарен. Вÿр йоген, армян, азербайджан да моло национальностян еҥ-влак коклаште колышо да сусыргышо-влак улыт.

Колышо-влакын ешыштлан, эҥгекыш логалше чыла еҥлан кугу чаманымашым каласена.

Элын вуйлатышыже-влак чот осалланымылан да преступленийым ыштымылан совет еҥ-влакын шыдешкымыштым да тыгай койышым вурсымыштым тичмашын умылат, осал пашалан мучашым ышташ, правопорядкым пеҥгыдемдаш, эҥгекыш логалше-влаклан материальный полышым пуаш да титакан-влакым пеҥгыдын наказатлаш манын, кÿлеш мерым ыштат.

Азербайджанский ден Армянский ССР-лаште мо лийын шога

СССР Верховный Совет Президиумын тений 15 январьыште лукмо Указше дене келшышын, Азербайджанский ССР-ын ятыр районыштыжо да Армянский ССР-ын нунын воктене верланыше южо районыштыжо 17 январьыште обстановкым контрольыш налме да правопорядкым пеҥгыдемдыме шотышто чрезвычайный мерым умбакыже ыштен шогымо. Регионышто положенийын могай улмыжо раш ончыкта: тиде мерым ыштыде нигузеат ок лий ыле. Эртыше сутка жапыште адакат осал паша ышталтын, колышо да сусыргышо-влак ешаралтыныт.

Преступный паша ваштареш мерым ыштыме годым правопорядкым аралыше орган-влак погромышто активын участвоватлыше 31 еҥым кученыт. Шуко оружийым да боеприпасым поген налме. Лийше преступлений-влак почеш уголовный дела тÿҥалалтеш, следствий эрта.

Ыштыме мера пайдам утларак пуэн кертше манын, правопорядкым аралыше вий шукемдалтеш. Закавказский военный округысо войска Азербайджанский ден Закавказский кÿртньӧ корнылаcе утларак кÿлешан объект-влакым оролаш тÿҥалыныт. Граждан да пеш кÿлешан объект-влакым аралышашлан ЗакВО-со южо частьыште вий кугемдалтеш.

Государственный границым аралыше пограничный войска шукемдалтеш.

Нине мера-влакым ыштыме дене пырля верысе партийный да совет орган-влак СССР Вооруженный Вийысе, МВД-се да КГБ пограничный войскасе политорган-влак дене кылым чак кучымо негызеш умылтарымаш пашам эртарат.

Регионышто обстановка кызытат туган неле.

(ТАСС).

СССР Оборона министерствыште, МВД-ште да КГБ-ште

Пытартыш кечылаште Азербайджанский ден Армянский ССР-ласе тÿрлӧ районышто, оружийым, пудештарыме веществам, боевой техникым да снаряженийым руалтен налаш манын, Совет Армийын, СССР внутренний паша да КГБ орган-влакын вооружений ден боеприпасым аралыме складышт да моло объектышт ÿмбак кержалтме случай лиеден. Руалтен налме оружийым кучылтын, регионышто погым толат, локтылын шалатылыт, нелылыкым умбакыже кугемдаш тыршат. Уголовный ден экстремистский элемент-влак права деке келшыдыме действийым ыштыме годым вийым кучылтыт, ӧкымлат, оружий дене лÿдыктылыт да оружийым кучылтыт. Чыла тидлан кӧра военнослужащий да правам аралыше органласе пашаеҥ-влак коклаште колышо ден сусыргышо-влак улыт.

Совет Армийын да МВД-се внутренний войскан военнослужащийышт, милицийын да СССР КГБ-н пашаеҥышт тиде неле обстановкышто чытен да шкем кучен моштымыштым ончыктат. Шке илышыштлан лÿдыкшӧ лийын гынат, нуно преступник-влак ваштареш оружийым кучылташ тоштын огытыл, вет тидыже вÿрым йоктарымашке конден кертеш ыле.

Туге гынат осал пашам пеш вияҥ шарен колтымылан кӧра ситуаций чытен кертдымыш савырнен. СССР Оборона министерствын, МВД-н да КГБ-н вуйлатышышт личный составлан оружийым уставный требований да улшо законодательство дене тÿрыснек келшышын кучылтмо нерген указанийым пуэныт.

Тиде мера тышке виктаралтын: преступный элемент-влаклан умбакыжат оружийым руалтен налаш йӧн ынже лий, тынысле калык коклаште колышо да сусыргышо-влак ынышт ешаралт, военнослужащий да правам аралыше органласе пашаеҥ-влакын илышыштлан лÿдыкшӧ ынже лий.

Республикын наградыже

Контрольно-экономический пашаште кугу показательыштылан Марий АССР Верховный Совет Президиумын 1990 ий 18 январьысе Указше почеш Марий АССР финанс министерствысе бюджетный отделын старший экономистше Анна Ивановна Колесниковам Марий АССР Верховный Совет Президиумын Почетный грамотыж дене наградитлыме.

1990 ий 4 март—сайлыме кече

1990 ий 4 март—сайлыме кече

РСФСР КАЛЫК ДЕПУТАТЫШ КАНДИДАТ-ВЛАК

116-шо №-ан Куженер национально-территориальный избирательный округ

АЛЕКСЕЕВ Юрий Никитич

1946 ийыште Морко районышто кресаньык ешеш шочын. Марий. КПСС член. Кыдалаш образованийым налмек, Горький оласе ял озанлык институтышто тунемын. Вара профтехучилищыште туныктен, армий радамыште служитлен. «Моркинский» совхозышто тӱҥ инженерлан, райсельхозтехникыште управляющийын заместительжылан, тӱҥ инженерлан ыштен.

«Родина» колхозын председательже улмо годым неле кечат лийын. Негыз деч посна партий радам гыч луктыныт, а калык суд ик ийлан исправительно-трудовой пашам ыштыкташ пунчалым луктын. Чын да чап верч шогенн, 2,5 ий гыч преступлений состав укелан кӧра уголовный делам петырыме, а КПСС Марий обком бюро партийыште восстановитлыме нерген пунчалын. Кызыт уэш «Родина» колхозым вуйлата.

Ешан. Ешыште кок эрге кушкеш.

— МЫЙЫН программыштем шуко пункт возалтын, но тӱҥжӧ тыгай:

— политический лозунг: «Пӱтынь властьым—Советлан». Совет гына шке территорийыштыже оза лийшаш. Личностьын праважым нигӧ ынже пудырто. Привилегий—ветеран, инвалид, йоча-влаклан гына;

— Российский Федерацийын статусшым нӧлталаш, столицыште национальный автономийын представительствыжым почаш;

— ялым вияҥдымашлан поснак кугу вниманийым ойыраш, колхозлан (совхозлан) самостоятельностьым пуэн, госзаказым корандаш, закуп акым продукцийым ыштен налмашын роскотшо дене келыштараш, чыла вере чапле корным писынрак ышташ; олала деч пале ужашым налын, йӱдвел-эрвел район-влаклан капвложенийым ешараш, нине кундемым газифицироватлаш;

— ялыште сельский строительный организаций-влакын куатыштым кугемдаш, шке пӧртым чоҥаш шонышылан чот полшаш, изи яллам арален кодаш, личный озанлыкым вияҥдаш, самырык специалист, самырык еш-влаклан кредитым льгот негызеш пуаш;

— демократийым анархист семын огыл, а патриот семын, илышым саемдаш полшышо кугу йӧн семын ончаш, тӱрлӧ нарушений вашталеш пенгыдын кучедалаш, кеч-могай пашаште перестройкым личный паша семын ончаш, справедливость верч лӱдде шогаш.

АПТУЛЛИНА (Иванова) Альбертина Петровна

1954 ийыште Куженер районысо Шойдӱр ялеш шочын. Йӱледӱр кыдалаш школым, Марий государственный университетым тунем пытарен. Поэтесса, ныл книгам савыктен луктын. Марий комсомолын Олык Ипай лӱмеш премийжын лауреатше. Йошкар-Ола горсовет депутат, республикысе ӱдырамаш совет президиумын членже. Тылеч посна ятыр общественный сомылым шукта. КПСС член. Марий книга издательствын тӱҥ редакторжылан ышта.

— ПРОГРАММЕМ, моло гаяк, очыни, ӱстел коклаште шинчен возалтын огыл. Пошт семынат, ӱдырамаш советын сомылжо денат яллашке лектын, калык дене чӱчкыдын вашлияш логалеш. Нине вашлиймаш негызеш ыштымаш паша радам рашемын.

Калыкнан пӱрымашыже могай марий чонлан таче лийшыл огыл? Садлан шочмо йылмым, культурым, илыш-йӱлам арален кодымо йодышлан программыштем кугу вер ойыралтеш. Тидлан ме кӱлын огына пиж гын, эрласе тукым ончылан титакан лийына. Калыклан шке веражым пӧртылташ кӱлеш. Юмылан ӱшаныше йыштйышт огыл шотым шуктышаш. Черкыш кайынеже але кӱсотыш лекнеже — мешанчыкым корандыман. Тошто вера айдемым осаллан туныктен огыл, тудын чон полильыкше лийын.

Айдеме илышлан негызым ышта, сандене тудо сайын илышаш огыл мо? Илалше-влакын пенсийышт кӱзен гынат, але путырак изи. Медсестра, фельдшер-влакын пашадарышт кугу огыл. Нунылан тынар оксам тӱлен, кунам ме таза лийына? Ӱдырамаш-влак, поснак ялысе, канымым огыт пале гаяк. Чыла паша нунын ӱмбалне. Шонымышт семын мӧнтыштӧ шинчаш, икшывым кӱлын ончаш йӧным пуыман, илен толын, тек пенсийымат тидлан налыт. Азам ыштыше ӱдырамашлан тӱлыман отпускым 3 ий марте шуяш кӱлеш. Ачадыме ешлан государствын полышыжо кугурак лийшаш. Самырык ешлан суртым чумыраш процентдыме кредитым ойырыман.

Икшывынам школышто шот дене туныкташ марла кинофильм, пластинка, диафильм, книга ситышын лийшаш улыт. Ӱдыр-эргына-влак таза кушкышт манын, пакча саскам аяр минеральный ӱяндыш деч посна кушташ тенияк посна ойырымо участкыште пижман.

Чодыра, моло пӱртӱс поянлыклан верысе Совет оза лийшаш.

ВЕДЕРНИКОВ Александр Михайлович

1935 ийыште Марий Турек районысо кресаньык ешеш шочын. Руш. КПСС член. Педучилищыште тунеммек, туныктышо лийын. Совет Армий радамыште служитлен. Высший образованийым Марий пединститутышто налын. 1963 ий годсек Куженер кыдалаш школышто учитель, тыштак завуч, директор лийын. Куженер поселковый да районный Совет-влакын депутатыштлан, Марий АССР Верховный судын калык заседательжылан сайлалтын. Пропагандист, школысо партбюрон членже. 1988 ийыште СССР-ысе калык образований пашаен-влакын Всесоюзный съездыштыш делегат семын участвоватлен.

Ешан. Ватыже туныктышо. Кок ӱдырым ончен куштеныт.

— ЭКОНОМИЧЕСКИЙ реформын тӱҥ цельже социальный илышым вияҥден колтымашке виктаралтшаш. Калык озанлыкысе чыла отрасль пеш кӱлешан. Ынде калык образованийым, здравоохранений, наукым, культурым материально-тех- [illegible]

школ» пурышаш. Шочмо калыкын историйжым, культурыжым, литературыжым келгын шымлыман. Национальный кадрым ямдылаш кӱлмӧ нерген мутланымаш гыч пашашке кусыман. Практика ончыктен: «Ялысе [illegible]

поснак молодежьын ончыкылыкшылан кӱлеш.

Ялыште илышылан тӱрлӧ проблема эре шинча ончылно. Продовольственный программым решатлымаште ик тӱҥ чараклан корно да илыме вер шотлалтыт, нуным писынрак ыштыме дене ситыдымаш корандалтеш ыле. Ӱдырамаш-ава верчат утларак тыршыман. Ялысе шемер-влакым моло йодышат тургыжландара, тидын нерген избиратель-влак дене вашлийме годым каласкалаш тӱҥалам. Но кеч-мом нал, роскот кӱлеш лиеш, сандене вийым мушашлан экономикым нӧлтал колтышаш улына.

КПСС-ын политический программыж дене тӱрыснек келшем. «Пӱтынь властьым —Советлан» [illegible]

ОВЧИННИКОВ Леонид Макарович

1946 ийыште У Торъял районышто кресаньык ешеш шочын. Руш. КПСС член. Кыдалаш образований нерген аттестатым налмек, комсомол путевка дене Архангельск оласе стройкыш каен. Армийыште служитлен. ВЛКСМ У Торъял райкомышто отделым вуйлатен, 1972 ийыште «40 лет Октября» колхозысо партком секретарьлан, кандаш ий гыч колхоз председательлан сайлалтын. Образованийже высший. Марий пединститутышто да Марий госуниверситетыште тунемын. Марий АССР Верховный Советын депутатше. Партий У Торъял райкомын членже. Сельский да районный Совет-влакын депутатыштлан сайлалтын.

Ешан. Кум икшыван.

— МЫЙ, — манеш кандидат, — верысе илышым палем да тыге шотлем: кресаньыклан сай, государствылан сай, кресаньыклан неле, государствыланат неле. Вет кочкыш продукт деч посна нигӧ илен ок керт.

Куженер округысо яллаште тӱҥ проблема — корно, магистральныят, озанлыкла кӧргысӧ корнат. Сельский труженик-влаклан йӧнан илыме вер, больница, культура пӧрт, икшыве-влаклан школ, йоча дошкольный учреждений-влак огыт сите. Педагог, врач, ял озанлык специалист-влакат огыт сите. Школлаште, поснак национальный школлаште, сайын туныкташ условий укелан кӧра выпускник-влак элысе, республикысе вузлашке пурымо годым оласе тунемше-влак дене тӧр шинчымашан огытыл. Чыла тиде ситыдымашым пытараш кӱлеш.

Моло йодышат тургыжландара. Ӱдырамаш-ава, ӱдырамаш-труженица, ветеран-влак шотышто проблемым мучаш марте решитлыме огыл. Сельский, поселковый Совет-влакын кызытеш праваш уке да нуно тӱрлӧ йодышым илыш дене келыштараш йӧным огыт му. Тыгеракын, пужен ыштымашым ялысе шемер дек отношенийым вашталтымаште веле ужам. Тышкак ял озанлык продукцийлан закуп акым чын рашемдаш кӱлмат пура.

Перестройкым партий тӱҥалын, ынде тудым партияк пиеемдышаш. Гласность кугу вий, но демократийым демагогий дене варкалыме ок кӱл. Перестройкышто личный позицием — шагалрак кутыраш, шукырак ышташ.

ХЛЕБНИКОВ Иван Германович

1953 ийыште Курык марий районышто кресаньык ешеш шочын. Марий. Кыдалаш школ деч вара «Дружба» колхозышто тыглай колхозниклан ыштен. К. А. Тимирязев лӱмеш ял озанлык академийым тунем лекмек, шочмо колхозыштак агроном, председательын заместительже лийын. 1980 ий апрель годсек партийный пашаште: партий обкомын инструкторжо, У Торъял райкомын кокымшо секретарьже. 1984 ийыште У Торъял райисполком председательлан сайлалтын. 1985 ий ноябрь гыч — партий Шернур райкомын первый секретарьже.

Ешан, кок икшыван.

— ЭРЕАК КАЛЫК коклаште лийын, пашаче еҥ-влакын илышыштым сайын палён калаш тыршем. Калык депутатын долгшым тыге умылем: погынышо проблемым решатлышашлан чын корным мумо шотышто правительствым, плановый да финанс орган-влакым ӱшандарен керташ. Тыге шотлем: Российын руководствыжо Шемрокдымо зонысо чыла йодышым у семын ончалшаш, ялым социально тӱзатымаш общегосударственный паша семын лийшаш, ял озанлык продукцийым ыштен налмаште специализаций йӧн вияҥдаш, механизатор, животновод-влакын тыршымашышт шахтерын, металлургын пашашт семынак акланалтшаш.

Мыйым, ял илыш дене кылдалтше айдемым, специальность шот дене агрономым, сельский район-влакын проблемышт чот тургыжландара. Йӱдвел-эрвел кундемласе кресаньык, пашазе, служащий-влаклан, интеллигенцийлан куштылго огыл. Сарын да пашан ветеранышт нелылыкым шижыт. Молодежь ялла гыч кая. Озанлыклаште уэмдыме материально-технический база, йӧнан илыме вер, чапле корно, школлан, больницылан у зданий, йоча дошкольный учреждений, культура пӧрт — теве мо таче поснак кӱлеш.

Вуйлатымаште командно-административный стиль деч йӧршешлан корангаш кӱлеш.

Платформем областной партийный организацийын сайлымаш деч ончычсо платформыжо негызеш палемдалтеш. Партийым критиковатлымым шӱм вургыжын вашлиям, но шылталымаште чынжат уло. КПСС шке илышыжым писынрак пужен ыштышаш, вет, политический вий семын, партий гына перестройкым мучаш марте шуктен кертеш. Порядке да дисциплина чыла вере лийшаш. Вуйлатыше пашаен — калыкын представительже. Тиде шот гычак тудо калык дене пырля илышаш.

ЧЕТЫШЕВ Юрий Васильевич

1952 ийыште Марий Турек районышто шочын. Марий. КПСС член. Морко ПТУ-м тунем лекмек, Марий Турек район, Ленин лӱмеш колхозышто механизаторлан ыштен, колхозысо профком председательлан сайлалтын, 1980 ий гыч — уэш механизатор. КПСС райкомын, колхозысо партком членже, цеховой партийный организаций секретарь. Кок орден да Марий АССР Верховный Совет Президиумын Почетный грамотыж дене наградитлалтын. КПСС XXVII съездын да ВЛКСМ XVIII съездын делегатышт лийын. Горьковский партийный школышто заочно тунемеш.

Ешан. Ватыж дене коктын кум йочам ончен кушташ.

— МОЛО кандидат семынак, мыйынат программа уло. Тӱҥ шонымаш — ял илышым, ял озанлыкын интересшым аралаш. Обществыште кеч-кӧ лийже — учитель але врач, пенсионер але инвалид, механизатор але животновод, пашазе але [illegible]

пашам ышташ куштылго огыл. Сандене мый, депутат марте шуам гын, йодышым кеч-могай государственный уровеньыште тыге шындем ыле:

— ялысе труженикын пашам ыштыме да каныме [illegible]

— ялысе икшыве оласе таяк школышто тунемын кертше, тидым ача-ава пашам тыршен ыштымыж дене сулен налын;

— молодежь шотышто проблемым тӱшкан гына, чыла общественный организацийын, пашаче коллектив, верысе депутат, коммунист да беспартийный-влакын вийышт дене веле решатлаш лиеш;

— Йошкар-Ола деч мӱндырнӧ верланыше йӱдвел-эрвел районлам вияҥден колтымо, нунылан полышым пуымо нерген шукын ойлат, но шагал ышталтеш, тыгеже, сӧрымаш гыч пашашке куснаш жап, уке гын проблема койын погына;

— национальный йодыш туна решитлалтеш, кунам [illegible]

Зоя Андреевна Гаврилова — Волжский район, Карл Маркс лӱмеш колхозысо Курмузак ялын бригадирже. Бригадир кажне еҥын шӱмышкыжӧ корным муын, ик ойым пидын мошта, кӱлеш лийме годым пеҥгыдылыкымат ончыктен кертеш. Тидланак ялысе шемер-влак Зоя Андреевнам пагалат, тудын мутшым колыштыт.

И. Речкинын фотожо.

ТӰҤ ВЕРЫШТЕ— ЕҤЫН ИНТЕРЕСШЕ

ШАГАЛ АЗАПЛАНАТ

КАЛЫК ОБРАЗОВАНИЙ пашаен-влак профсоюзын ик тӱҥ задачыже — туныктышын социальный интересшым аралаш. Но, чаманен каласаш перна, тудо шукыж годым шке функцийжым тӱрыснак ок шукто, администрацийын мом кӱштымыжым веле ышта. А тыгодым профсоюз комитет-влакын решатлышаш ятыр проблема погынат да утыр келгем толыт.

Профком вуйлатыше-влак йӱштӧ школ, туныктышо-влакын утыждене шуко урокым наҥгайымышт, начар санитарный арулык, столовыйлаште йӧрдымӧ кочкышым пукшымо нерген палат гынат, тидын дене келшен илат. Илыме вер проблема поснак пӱсын шога. Педагог-влак кокла гыч нылымше ужашыжлан илыме вер да илыш-йӱла условийым саемдаш кӱлеш. Марий Турек кыдалаш школышто 34 еҥ, Косолопышто — 27, Нартас школ-интернатыште 17 еҥ пачерым налаш черетыште шогат. Тидын годымак школ пачер гыч 70 процентшым олмыкташ кӱлеш.

Пашам да пашаен-влакын тазалыкыштым аралыме шотышт профсоюз комитет-влак пеҥгыдылыкыштым да принципиальностьыштым огыт ончыкто. Ий гыч ийыш больничный лист-влак ешаралтыт. А физкультурный да тазандыме пашалан ойырымо окса огеш кучылталт.

Палемдыде ок лий: санаторий ден профилакторийлаште эмлалтше-влак ий еда шукемыт, туныктышо-влак залыкым пеҥгыдемдыме тиде йӧн дене шагал пайдаланат.

Сысоево ден Марий Турек кыдалаш школласе администраций ден профкомын пырля эртарыме тӱшка физкультурный мероприятий-влакым сай пример семын палемдаш лиеш. Тыште тунемше-влак дене пырля туристический слетым, тӱрлӧ таҥасымашым эртарат.

Туныктышо-влакын ятыр проблемыштым решатлымаш кӱшыл партийный, совет да озанлык орган-влак дене кылдалтын. Но школысо профсоюзын пашаже озанлыкысе профком председательым, парторганизаций секретарьым, калык депутат-влак сельсовет исполком председательым пешыже огеш тургыжландаре.

— Мемнан дене мутланаш нуно пеш кумыланжак огытыл, — манеш Марий Турек кыдалаш школысо профком председатель Н. Г. Гибедуллина.

Тидымак палемда Марийэл кыдалаш школ гыч И. И. Исмагилов.

Ялыште йоча-влак дене тына огыл, кугыеҥ-влак коклаштат политический, воспитательный, агитационный паша тӱҥ шотышто туныктышо-влакын ваче ӱмбакышт возеш, нуно чыла уым, ончылым илышыш пыҥдараш полшат. Перестройка условийыште, кунам профсоюз пашан стильже, формыжо, йӧнжӧ вашталт толеш, профком калык образований пашаен-влакын интересыштым аралышаш верч кӱлынак [illegible]

ВЕДЕРНИКОВ
Александр Михайлович

1935 ийыште Марий Турек районысо кресаньык ешеш шочын. Руш. КПСС член. Педучилищыште тунеммек, туныктышо лийын. Совет Армий радамыште служитлен. Высший образованийым Марий пединститутышто налын, 1963 ий годсек Куженер кыдалаш школышто учитель. Тыштак завуч, директор лийын. Куженер поселковый да районный Совет-влакын депутатыштлан, Марий АССР Верховный судын калык заседательжылан сайлалтын. Пропагандист, школысо партбюрон членже. 1988 ийыште СССР-ысе калык образований пашаенг-влакын Всесоюзный съездыштыже делегат семын участвоватлен.

Ешан. Ватыже туныктышо. Кок ӱдырым ончен куштеныт.

— ЭКОНОМИЧЕСКИЙ реформын тӱҥ цельже социальный илышым виянден колтымашке виктаралтшаш. Калык озанлыкысе чыла отрасль пеш кӱлешан. Ынде калык образованийын, здравоохраненийын, наукын, культурын материально-технический базыштым пенгыдемден колташ жап. Туныктымо системыште кужу жаплан палемдыме программа лийшаш, тушко, ужаш семын, «Национальный школ» пурышаш. Шочмо калыкын историйжым, культурыжым, литературыжым келгын шымлыман. Национальный кадрым ямдылаш кӱлмӧ нерген мутланымаш гыч пашашке кусныман. Практика ончыктен: «Ялысе школ» программа деч посна образований шотышто реформым илышыш пуртен огыпа керт. Ончышаш паша радамыш тыгак физический да нравственный воспитанийым шындем, тидыже поснак молодежьын ончыкылыкшылан кӱлеш.

Ялыште илышылан тӱрлӧ проблема эре шинча ончылно. Продовольственный программым решатлымаште ик тӱҥ чараклан корно да илыме вер шотлалтеш, нуным писынрак ыштыме дене ситыдымаш кораҥдалтеш ыле. Ӱдырамаш-ава верчат утларак тыршыман. Ялысе шемер-влакым моло йодышпат тургыжландара, тидын нерген избиратель-влак дене вашлийме годым каласкалаш тӱҥалам. Но кеч-мом нал, роскот кӱлеш лиеш, сандене вийым мушашлан экономикым йӧнтал колтышаш улына.

КПСС-ын политический программыж дене тӱрыснек келшем. «Пӱтынь властьым — Советлан» принцип илышыш пурталтшаш. Тиде лозунг шукталтше манын, совет органлаште пашам сайын пальыше, калык дек чак шогышо, еҥ-влакын чын йодмашыштым шуктен мошто кадр гына ыштышаш.

ВЕДЕРНИКОВ
Владимир Андреевич

1946 ийыште Курык марий районышто шочын. Кыдалаш школ деч вара Поволжский лесотехнический институтышто (кызыт политехнический институт) тунемын, армийыште служитлен. Цӧртылмек, Козьмодемьянск оласе «Копир» заводышто, Шернур, Советский райсельхозтехникыште токарьлан, инженерлан, мастерской вуйлатышылан ыштен. 1982 ийыште партий Советский райкомын инструкторжылан шогалтеныт, а вара агропромышленный комплексысе пашаенг-влак профсоюз райкомын председательжылан сайленыт. КПСС член. Йошкар-Ола совхоз-техникумым, Горьковский высший партийный школым заочно тунем лектын. Профсоюз обком член. Тылеч посна, моло общественный порученийымат шуктен шога. Советский поселкышто ила.

Ешан. Ешыште кум икшыве уло.

— ПРОГРАММА нерген ойлымо годым, — манеш кандидат, — мый тудым сайлымаш деч ончычсо планлан гына ом шотло. Вет илыш позиций кампаний жаплан огыл, а ӱмыр мучкылан палемдалтшаш. Мый, профсоюз пашаенг да коммунист семынат, шемер-влакын праваштым да интересыштым арален шогаш тӱҥалам. Кызыт порылык, закон дене келшен толшо порылык, поснак кӱлеш.

Экономикыште региональный самостоятельностьым поддерживатлем, но тиде кугу реформым илышыш чот шекланен, шоналтен пуртыман. Мутлан, верлаште, колхоз ден совхозлаште, межхозяйственный негызеш перерабатыватлыше промышленностьым виягдыме корно — чын корно. Яллан средства шукырак ойыралтшаш. Предприятий ден организаций, колхоз ден совхоз-влакын вийыштым иктыш ушыде, проблемым решатлаш неле лиеш.

Национальный йодыш шотышто моло кандидат дене келшем, но Марий кундемын историйжым, илыш-йӱлажым, культурыжым марий еҥ веле огыл, республикыште илыше моло калыкын эргыже ден ӱдыржӧ-влакат палышаш улыт. А марий йылмым тунемшашлан молан кружокым почаш огыл? Общеобразовательный школлаште этикылан, эстетикылан кугу верым ойырыман.

Элыштына гласность, демократий кӱлеш. Чыным кажне еҥ палышаш. Но тӱрлӧ шонымаш (плюрализм) мутланыме, ӱчашыме годым веле лийшаш, а конкретный пашаште тышке-тушко ончыштмаш саскам ок пу. Патриотизм деч посна ме ончыко огына кай.

ВЛАСОВ
Валерий Геннадьевич

Йошкар-Олаште 41 ий ончыч шочын. Пашазе ешеш кушшо рвезе икымше дипломым Марий радиомеханический техникумышто налын, Совет Армийыште служитлен. Мӧнгӧ толмек, заводышто пашазылан ыштен, тиде жапыштак Марий политехнический институтышто кастене тунемын. Вара связь системыш куснен, тыште инженер-радист, ПТУС тӱҥ инженерын заместительже, радиорелейный цехын начальникше лийын. Профсоюз активист семын, профком членлан, председательлан сайлалтын. 1989 ий май гыч — связь пашаенг-влак профсоюз обкомын секретарьже. КПСС член.

Ешан. Ешыште кок эрге кушкеш.

— МЫЙЫН программыштем, — возен кандидат, — тӱҥ пункт-влак тыгай улыт: Верховный Советлан ончаш да пенгыдемдаш ямдылыме кеч-могай закон шемер калыкын интересше дене кылдалтшаш, тудо кумдан кангашалтшаш; ял озанлыкым йӧнтал колтышашлан колхозлан але совхозлан пашам шке вуя ышташыже тичмаш правам пуыман; РСФСР-ыште 1991—1992 ийлан «Ялыште строительство шотышто кокияш планым» увертараш (тидыже оласе дене таҥгастарымаште капитальный вложенийым шукырак ойыраш кӱлмым палемда ыле); Российыште торговля пашам келгын шымлен лекташ (ме моло союзный республика дене таҥгастарымаште могайрак верыште улына).

Профсоюз йодын коштшо организаций лийшаш огыл, моло общественно-политический организаций деч зависитлышаш огыл. Тудлан шке предприятийыштыже (организацийыштыже) озанлык вуйлатышын закондымо пунчалжылан «вето» правам пуыман. Администраций профсоюз пашаенгым темден, шыгыремдыл ынже керт, тидлан гарантий лийшаш. Элыште «СССР-ысе профессиональный союз-влак нерген закон» кӱлеш.

Кӱшнӧ ончыктымо деч посна эше тыгай пункт-влак улыт: молодежьлан, тидын шотыштак тунемше-влаклан кенгеж каникул годым, паша верым ситараш; нужнан илышылан социальный полыш шот дене профсоюз фондым ышташ; уто илыме верым кучышылан лу пачаш шергынрак тӱлыкташ; производствышто йӱд сменыште ӱдырамашлан пашам ышташ чараш, пашадымылык лекме годым пособийым палемдаш; округысо избиратель-влакын наказыштым шукташак тыршаш.

ЧЕТЫШЕВ
Юрий Васильевич

1952 ийыште Марий Турек районышто шочын. Марий. КПСС член. Морко ПТУ-м тунем лекмек, Марий Турек район, Ленин лӱмеш колхозышто механизаторлан ыштен, колхозысо профком председательлан сайлалтын, 1980 ий гыч — уэш механизатор. КПСС райкомын, колхозысо парткомын членже, цеховой партийный организаций секретарь. Кок орден да Марий АССР Верховный Совет Президиумын Почетный грамотыж дене награждитлалтын. КПСС XXVII съездын да ВЛКСМ XVIII съездын делегатыже лийын. Горьковский партийный школышто заочно тунемеш.

Ешан. Ватыж дене коктын кум йочам ончен куштат.

— МОЛО кандидат семынак, мыйын программа уло. Тӱҥ шонымаш — ял илышым, ял озанлыкын интересшым аралаш. Обществыште кеч-кӧ лийже — учитель але врач, пенсионер але инвалид, механизатор але животновод, пашазе але служащий, пӧръенг але ӱдырамаш, шуко икшыван ава але шкет ӱдырамаш — ялын саскаж деч посна илен ок керт. А ялыште илаш да пашам ышташ куштылго огыл. Сандене мый, депутат марте шуам гын, йодышым кеч-могай государственный уровеньыште тыге шындем ыле:

— ялысе труженикын пашам ыштыме да каныме условийжым саемден толаш;

— ялысе калык коклаште медицинский обслуживаний кӱлеш кӱкшытыштӧ лийшаш;

— ялысе икшыве оласе гаяк школышто тунемын кертше, тидым ача-ава пашам тыршен ыштымыж дене сулен налын;

— молодежь шотышто проблемым тӱшкан гына, чыла общественный организацийын, пашаче коллектив, верысе депутат, коммунист да беспартийный-влакын вийышт дене веле решатлаш лиеш;

— Йошкар-Ола деч мӱндырнӧ верланыше йӱдвел-эрвел районлам виянгден колтымо, нунылан полышым пуымо нерген шукын ойлат, но шагал ышталтеш, тыгеже, сӧрымаш гыч пашашке куснаш жап, уке гын проблема койын погына;

— национальный йодыш тунам решитлалтеш, кунам калык-влак икте-весыштым пагалаш тунемыт;

— перестройка верч, демократий верч шогем, но чылажымат писынрак пужен ышташ кӱлеш.

ШАГИАХМЕТОВ
Даиль Габдуллович

Параньга районышто шочын. 42 ияш. Татар. КПСС член. Кыдалаш школ деч вара Марий политехнический институтышто инженер-механик специальностьым налын. Иркутский областьысе «Братсклес» комбинатыште пашам ыштен. Тышеч Совет Армий радамыш каен. Службым эртымек, Параньга райсельхозтехникыште управляющийын заместительжылан, управляющийлан ыштен. Ик жапыште Волжский райисполкомысо ял озанлык управлений начальник лийын. 1985 ийыште Шернур райсовет исполком председательлан сайлалтын. 1988 ийыште «Марийскагропромснаб» объединений председательын заместительжылан шогалтеныт.

«САЙЛЫМАШ деч ончычсо программет могай?» манын йодыт гын, вашештем ыле: ял озанлык да ялыште илыше-влак верч тыршымаш. Ола ден ял коклаште, промышленный ден ял озанлык производство коклаште чын экономический отношений лийшаш, тунам веле ме продовольственный проблемым решатлыме сравочым муына. Колхоз, совхоз але аренда йӧн дене ыштыше, але шкет озанлык иктӧр экономический условийыште лийшаш улыт.

Шкан пӧртым чонгаш шонышо-влаклан строительный материалым госзаказ уровеньыште пуыман да ситарыман, тунам илыме вер шотышто программа писынрак шукталтеш.

Ялысе труженик-влак льгот дене пайдаланышаш улыт, механизаторым да дояркым пенсийыш ондакрак колтыман, шуко икшыван ава верч утларак тыршыман.

Экологий, мландым аралыме йодыш пешак кӱлешан. Минеральный ӱянгдышым, ядохимикатым научно негызлыме почеш веле кучылтман.

Йӱдвел-эрвел зонышто строительно-монтажный пашам кугемдышашлан Шернурышто производственный базан стройтрестым, а моло районлаште кермыч заводым ышташ кӱлеш. Кажне райцентрыште кондитерский изделийым лукшо цехым чонгыман, агроторгын магазинжым почман.

Мый демократий верч, но коллективный эгоизм ваштареш, гласность верч, но ошма пырче гай ситыдымашымат пуэн овартыме ваштареш улам.

ЮЗЫКАЙН
Алексей Михайлович

1943 ийыште Башкир АССР, Краснокам район, Чормак ялыште шочын. КПСС член. Лу классым пытарымеке, стройкышто ыштен, Тихоокеанский флотышто служитлен. Озангысе университетыште тунемын. Морко райгазетыште, вара «Ямде лий!» газетын редакторжылан ыштен, а 1986 ий гыч «Пионер йӱк» журналын тӱҥ редакторжо.

— ИЛЫШНАН экшыкшым, манмыла, чыват чӱнгген ок пытаре. Тошто У ий водын таул мардежан ситмыж йӱштӧ толын лупшале веле — энгек почеш энгек шум шогалтышт: комплексыште вӱд пуч шелын — кылмыме деч вӱдылмӧ огыл улмаш, школышто батарей пудештын — строитель-влак окна лондем йымалым пытараш монденыт. Культура пӧртыштат тидлан кӧрак ынде «пире урмыжеш». Тиде ик селаште лийше сӱрет веле, а республика мучко мыняре?

Марий Турек вел Сардаялыште таче кечылан нылле утла самырык еш у пӧртым чонгынежe, но материал уке. Тыгте веле мо! Пуйто ме чодырадыме пустыньыште илена, йол йымалнына кермыч кыраш шунат уке — ошма гына.

Ялысе кевыт ден оласым таҥгастарет — кава ден мланде гай ойыртем. Нине ситыдымаште титаканже кӧ? Вашмут раш: чылажымат шот дене шукташ лӱмын вуйлатыше-влакым шогалтыме, но нуныштын шке илышышт улан да молыжо — керек.

Але марте Совет власть нерген шуко кутыренна. Но тудыжо лийын мо? Депутатын ойжым кӧ колыштын?

Российыште да Марий мландыштат пентыде калык власть лийын огыл, озаланыштыже веле пытыдыме. Мемнан деч йодде, Чебоксар ГЭС-ым, «Волжскпродмашым», молымат чонгеныт. Мландынаже, пӱртӱс поянлыкнаже да пашазыже мемнан, а парышыже — палыдыме тӧран. Тудым лӱдде сорлыклен кертше, чылажымат шонкален- вискален ыштыше депутат-влакым калыкна сайла гын, туныктымо пашаланат, йоча ден шонгыенгланат оксам рӱден-чумырен кертына, чылалан кӱлеш сатум, стройматериалым лукшо фабрика ден заводым чонгаш ситыше средстват лиеш.

Эше икте: шочмо кундемыштына озанлык пашам ӧрдыж гыч толшо огыл, тышанак шочын-кушшо еҥ-влак (кеч марий, кеч руш, кеч татар лийже) вуйлаташ тӱҥалыт гын, илыш саеммылан ӱшанаш лиеш, шонем. Ӧрат веле, республикыштына кажне шӱдӧ вуйлатыше гыч коло кудытшо веле марий, РСФСР-ыште ме ты шотышто шенгечла нылымше верыште шогена! Икманаш, тӧрлышаш-виктарышаш пашана моткочак шуко, а тидлан пентыдылык кӱлеш.

…нат, тидын дене келшен илат. Илыме вер проблема поснак пӱсын шога. Педагог-влак кокла гыч нылымше ужашыжлан илыме вер да илыш-йӱла условийым саемдаш кӱлеш. Марий Турек кыдалаш школышто 34 еҥ, Косолопышто — 27, Нартас школ-интернатыште 17 еҥ пачерым налаш черетыште шогат. Тидын годымак школ пачер гыч 70 процентшым олмыкташ кӱлеш.

Пашам да пашаеҥ-влакын тазалыкыштым аралыме шотыштат профсоюз комитет-влак пентыдылыкыштым да принципиальностьыштым огыт ончыкто. Ий гыч ийыш больничный лист-влак ешаралтыт. А физкультурный да тазаҥдыме пашалан ойырымо окса огеш кучылталт.

Палемдыде ок лий: санаторий ден профилакторийлаште эмлалтше-влак ий еда шукемыт, туныктышо-влак каныме пӧртлаш коштыт. Но Карлыган, Сардаял, Сенде школлаште профком-влак тапредседательым, парторганизаций секретарьым, калык депутат-влак сельсовет исполком председательым пешыже огеш тургыжландаре.

— Мемнан дене мутланаш нуно пеш кумыланжак огытыл, — манеш Марий Турек кыдалаш школысо профком председатель Н. Г. Гибадуллина.

Тидымак палемда Марием кыдалаш школ гыч И. И. Исмагилов.

Илыште йоча-влак дене гына огыл, кугыеҥ-влак коклаштат политический, воспитательный, агитационный паша тӱҥ шотышто туныктышо-влакын ваче ӱмбакышт возаш, нуно чыла уым, ончылым илышыш пыҥдараш полшат. Перестройка условийыште, кунам профсоюз пашан стильже, формыжо, йӧнжӧ вашталт толеш, профком калык образований пашаеҥ-влакын интересыштым аралышаш верч кӱлынак тыршышаш.

В. ВШИВЦЕВ.
Марий Турек район.

ТЫРШЕТ ГЫН ВЕЛЕ

«МОРКИНСКИЙ» совхозысо профсоюз организаций 364 пашазым, служащийым, инженерно-технический пашаеҥым ушен шога. Тудым Н. В. Васильев вуйлата.

Кызыт пӱтынь илышыште кугу вашталтыш лийме жапыште профсоюз пашаштат пале ошкыл койшаш, тудым у семын ворандарен колтыман. Но тидыже совхозышто пешыже ок кой. Эн тӱҥжӧ — еҥ-влак верч тыршымаш шагал шижалтеш. Профсоюз шке функцийжым ок шукто, озанлык пашалан утларак вниманийым ойыра. Садлан, очыни, дисциплина лушкыдемын, чумыр профсоюз член гыч шӱдӧ утларак еҥже озанлыкыште тӱрлӧ сомылым шукта. Нунын коклаште паша кечым кодышо-влак шагалын огытыл. Ты амаллан кӧра ӱмаште 18 механизатор штрафым тӱлен.

Профком культурный да спортивный пашамат кӱлеш семын ок виктаре. Пашаште эмганымаш чӱчкыдын лиеда. Бюллетень почеш пашаш лекдымылан кӧра ятыр паша кечым йомдарыме.

Профком еҥ-влак верч кӱлынак тырша гын веле, тудын авторитетше кушкеш.

А. АЛЕКСЕЕВ.
Морко район.

ОНЧЫЛ РАДАМЫШТЕ КАЯТ МО?

КОДШО ИЙЫН мыланем калык образований пашаеҥ-влак профсоюз райкомын конференцийыштыже лияш логалын. Тушто сай дене пырля ситыдымашымат ятыр почын ончыктышт. Ынде шонымаш шочеш: у составан профком-влак кызыт чолгалыкышт дене ойыртемалтыт да перестройкын ончыл радамыштыже каят мо? Вет профком-влакын у составыштым шымлен лекмек, теве мо рашемын: профсоюз комитетлашке ятыр вере ондаксе лидер-влак сайлалтыныт, председательланат шукыштым нунымак коденыт. Ӱшанен пуымо пашам кӱлеш семын шукташ огыл гын, ӱмашсе гай туткарат лийын кертеш. Тунам Мамасево школышто олтымо системын подшо пудештын; Помар школышто пений урокым механизаций классыште эртареныт, туштыжо двигательым верышкыже сайын пеҥгыдемдыме огыл улмаш, сандене тунемше-влак эмганеныт, пытартышлан, корнышто лийше туткар, Отымбал кыдалаш школысо производственный тунеммашын мастержын йӱшӧ вуя тракторым вӱдымыжлан кӧра кок пашаеҥ колен.

Партий пеш кӱлешан социальный задачым палемден: 2000 ийлан кажне еш шке пӧртыштыжӧ але посна пачерыште илаш тӱҥалшаш. Районысо калык образований пашаеҥ коклаште илыме вер условийым саемдаш кум шӱдӧ утла еҥ черетыште шога, сандене палемдыме задачым шукташ поснак неле лиеш.

Пеш кугу нелылык дене туныктышо-влакын хорыштым чумырымо, но репетицийыш погынаш верым ойырымо огыл. Калык образований пашаеҥ-влакын пӧртыштын шке зданийже уке, тидыже кугу йӧндымылыкым луктеш.

Сай могырым теве мом палемдыде ом керт: профком-влакын председательыштын советышт педагогический пашан ветеранже-влакым огеш мондо, тӱрлӧ семын полшен шога. Волжск оласе ветеран-влак советын пашаже поснак тӱвыргӧ. Н. Н. Зотинан вуйлатымыж почеш тыште оҥай мероприятий-влакым чӱчкыдын эртарат.

Профком-влак ӱмашсе йоҥылышыштым угыч ынышт ыште манын, пашам эн ончычак замечаний-влакым шотыш налме гыч тӱҥалман, очыни. Вет але ий тӱҥалтыш веле, ситыдымашым кораҥдаш жап шуко.

Н. РАЗУМНИКОВ,
педагогический пашан ветеранже.
Волжский район.

ИНКАССАТОР-ВЛАК

ГРУЗИНСКИЙ ССР. Тбилиск ола уремлаште машина йогынышто бронироватлыме автомобиль коеш. Брезент сумкам кучен, тыглай костюмым чийыше пӧръеҥ-влак магазин омса деч тротуар воктек пызнен шогалше «Волга» дек писын ошкылыт — тыгай сӱретым эртен коштшо-влак чӱчкыдынак ужыт. Нуно палат: тиде инкассатор-влак пашам ыштат. Тыгай професси ен-влак оксам, поянлыкым шупшыкташ йӧным ыштат, магазинлаште погынышо оксам кӱрылтыш деч посна банкыш шупшыктен шогат.

Инкассатор-влак предприятий ден организаций-влаклан пашадарым шупшыктымаште полышым пуат. Инкассаций управлений банковский корреспонденцийым шупшыкташ спецтранспортым арендыш пуа.

СНИМКЫЛАШТЕ: пашаш-ке оружий дене; Тбилисысе набережный дене инкассатор-влакын бронироватлыме автомобильышт кудалеш, тушто француз фирмын ямдылыме ӱшанле сейф уло.

ТАСС-ын фотожо.

ЙӦРАТЫМЕ ЭЛЫШТЫНА

КЕЧЕ ПОЧЕШ КЕЧЕ

БРЯНСК. Молодежный научно-технический творчество шотышто «Поиск» городской озанлык расчетан центрын жаплан ыштыме творческий коллективше экскаваторым ямдылен. Тиде машина кӱртньӧ корно полотном олмыктымо годым лу пашазым алмашта. Техника корно гыч тыгыде кӱым поген палаш да платформыш опташ кельыштаралтын. Тудым серийный модель негызеш ямдылат. Самырык специалист-влак конструкцийын икмыняр узелжым вашталтеныт, кокымшо роторым ешарен верагденыт. У техникым заказчиклан — Кечывалвел-Касвел кӱртньӧ корнылан колтымо.

ЛЬВОВ. Органический компостым ямдылыме экологически яндар технологийым шыгдарымаш Бугский райсельхозхимийын пашаенже-влаклан кок пачаш пайдам пуэн. Кажне тоня тыгай ӱяндышыште 20 килограмм утла сайын шулышо азот, калий, фосфор, шуко тӱрлӧ микроэлемент улыт. Органический компост дене пайдаланыме годым кушкыл сайын виягеш, огеш черлане, пасушто шукшудо шагал лиеш. Сандене химический ӱяндыш шотышто кӱлешлык палыме иземеш.

РОСТОВ-на-ДОНУ. Тиде оласе предприятий-влак «Аспром» ассоциацийын членже лийыныт. Ынде куно стройматериалым ыштен луктыш кӱлшӧ импортный линийым да технологийым валюта деч посна налын кертыт. Ассоциацийын пелыже тыгай: верысе строй-ка-влаклан чыла кӱлеша...

Уке гычак улым ыштынешт

— МЕМНАН пагалыме погынымашнам шке вӱдаш тӱҥалам гын, те тореш огыда лий, шонем. Тыге вет, таҥвлак?

— Чын, чын, Иван Федотович! Вес семынже лийын огеш керт!

— Тендам таче марте нигӧ ончылтен ок сеҥе да...

— Машина орвам окса дене темаш кӧ шонен муэш? Те веле моштенда. Теве кӧ деч тунемшаш улына!

— Ну, тыге гын, тӱҥалына веле. Таче ме опытна дене ваш-ваш палдарыме конкурс семын эртарена.

— Те адак ала-мом уым шонен муында, Иван Федотович?

— А мом кажне ийын ик семын ыштылаш. Кычалаш, кычалаш кӱлеш, йолташвлак. Таче конкурсышто сеҥыше-влакым палемдаш кум призым ышташ темлем: комбинацийым устан эртарымылан, оригинальностьлан да темп кушмылан.

— А пашанам мучашлыме шотышто куэ? Лиеш, уке? — пӧръеҥ-влак йодышым туран шындышт. Председатель мо нерген йодмым логарым пералтен ончыктымо гыч уто мут деч посна умылыш. Погынышо-влак ӱмбак ончалын, рашемдыш:

— Тидыже призер-влакым онча. Призыштым мушкаш кумылышт лектеш гын, ме тореш огына лий. А кызыт, айста...

...жемчуг»? — тушкалтен сакыме гай кечыше чевер шӱргӧ начкан пӧръеҥ эҥыралтыш. — Уке, уке, Йошкар теҥыз пундаш гыч кычал лукмо жемчуг огыл, а виноград. Пакча да емыж саскам ужалыше «Йошкар-Олинский» предприятийыште 30 августышто пунчалыныт: сату налше-влак тиде виноградлан лӱмжылан кӧрак кажне килолан коло ырым утым тӱлышаш улыт. Да, чынак, тӱленыт вет. Коло ыр дене предприятийлан 14 тӱжемат 338 теҥге погынен. Мыйын шонымаште, нуно калыкын кӱсенышкыже моткоч мастарын пурен моштеныт.

ФЕЛЬЕТОН

А налза Никлиновский райзаготконтора гыч кондымо арбузым. Колтышо-влаклан увертареныт: пеле шӱйшӧ продукций веле толын шуын. А ужаленыт чуч ... кушшо категорий ак дене огыл да 3635 теҥгем солалтеныт. Да виноград ден арбуз веле мо! Предприятийыште тыглай паренте дене 16 тӱжем теҥге уто оксам налын кертыныт. А чумыржо 43 тӱжем теҥгем чумыреныт. Вот тиде мастарлык дык мастарлык. А те маныда...

— Коллега-влак, коллега-влак, тыматлынрак, тыматлынрак. Утыждене ида ыре. Шкендам кучаш ...

...материал гыч оксам ыштен моштеда.

Куженерец-влак чынжымак тале улыт. Нуно кушеч гына уто ырым огыт нал. Цемент раствор да бетон («Агрокооппромстройпроект», 25-ше №-ан ХРСУ), помадка, кисель, сакыреш варыме арахис (пищекомбинат), портышкемым тумыштымаш, аккумуляторым зарядитлымаш, кольмо вурдо, изи пече, колбаса, пӧчыж, помидор, семаҥге, посылкым але телеграммым колтымаш, аралыше сигнализаций да шуко молат калык кӱсен гыч уто оксам йоктаренак йоктареныт. Ты кундемыште кучылтмо чыла йӧным да организацийым ончыктен от пытаре. Ак шотышто дисциплина нунылан шовын шӱвыроҥ дене иктак лийын.

Туге гынат, темп кушмылан призым моркинец-влаклан пуаш келшен толеш. 1986 ийыште акым да ужалыме правилым пудыртылмылан кӧра нуно 50 тӱжем теҥгем веле калык кӱсен гыч солалтеныт... чу, чу, адак йоҥылыш ойлем. Тыҥар оксам утыждене тӱлаш калыкым кумылаҥденыт гын, кодшо ийын августлан уже 122 тӱжем наре теҥгем налын кертыныт. Квалификацийышт палынак кушкеш. Но эн опытанжылан, конешне, «Межхозлескормым» шотлыман. Вот тушто мастар деч ...

ТЕЛЕЭКРАН ТЕМЛА

22 январь, ШОЧМО

7 канал. 6.30 — 120 минут. 8.35 — Мультфильм. 8.55 — «Джинджер и Фред». Худ. фильм. 11.00 — Палыме, но ӧрыктарыше. 12.00 — «Иван Пономаренко». Фильм-концерт. 12.30 — Жап. 15.30 —Док. фильм. 15.55—Мультфильм. 16.15 — Объектив. 16.50 — Ик шагат — йочалан. 17.50 — Ме да экономика. 18.25 — Коллаж. 18.30 — Жап. 19.00 — Тӱнямбалсе конкурсын лауреатше А. Ковтун (баян) шокта. 19.15 — А. П. Чехов. «Три сестры». Фильм-спектакль. 21.00 — Жап. 21.30 — «Илыме вер-2000» акций. 1 передача. 21.45— Фильм-спектакль умбакыже. 23.25 — «Весы». Литературный полемика. 00.05 — Увер.

12 канал. 8.00— Гимнастика. 8.15 — Киножурнал. 8.35, 9.35 — Литература. 9 класс. 9.05— Итальян йылме. 10.05 —Мемнан садна. 10.35, 11.35 — Биологий. 7 класс. 10.55— Научно-популярный фильм. 11.55—«Прекрасное далеко...» «Наследие». Док. телефильм-влак. 12.50 — В. Маскаленко. «Ангел скорбное понимание». Фильм-спектакль. 17.00 — Мультфильм. 17.30 — Делегатский уремысе музей. 18.00 — Поэзий. А. Марков. 18.30 — Жап. 19.00 — Шочмын кастене. 19.45 — Киножурнал. 19.55 — Увертарымаш, программа. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак. 20.15 — Киножурнал. 20.25 — Музыкальный телеабонемент. 21.30 — «Котлован». Док. фильм. 1 да 2 ужаш. 22.40 — Композитор В. Добрынинын творческий касше.

10 канал. 19.00— Хабаровскысо телестудийын программыже. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак.

23 январь, КУШКЫЖМО

7 канал. 15.30 — РСФСР-ысе да УССР-ысе калык-влакын музыкальный фольклорыштым ончыктымо концерт. 16.00 — «Как стать экстремистом». Док. фильм. 16.30 — Салам, музыка. 17.05 — «Часовые тишины». Док. фильм. 17.30 — Мультфильм. 18.00 — Властьым — Совет-влаклан. 18.30 — Жап. 19.00 — Молодежын илышыже. 19.45 — Поэзий йонга. 19.50 — «Право на прошлое». Худ. телефильм. 1 серий. 21.00— Жап. 21.30 — «Илыме вер-2000» акций. 2 передача. 21.40 — Перестройка: проблема да решений. 22.30 — «Владимир Высоцкий. Монолог». 23.45 — Увер.

12 канал. 8.00— Гимнастика. 8.15— Киножурнал. 8.35, 9.35 — Еш илышын этикыже да психологийже. 10 класс. 9.05— Француз йылме. 1 ий. 10.05 — Француз йылме. 2 ий. 10.35, 11.35 — Историй. 7 класс. 11.05 — Научно-популярный фильм. 12.05 — Ритмический гимнастика. 12.35 — «Хлеб — имя существительное». Худ. телефильм. 1 серий. 17.00 — Мультфильм. 17.20 — «Египтянин». Док. фильм. 18.00 — Ритмический гимнастика. 18.30 — «Мутым йодам». РСФСР калык депутатыш кандидат-влак дене вашлиймаш. Перерывлаште: 19.00 — Марий эл. 19.50 — Сайын малыза, йоча-влак. 21.25 — Увертарымаш, программа. 21.30 — «Небесные ласточки». Худ. телефильм. 1 серий. 22.35 — Киномеридиан.

10 канал. 18.30 — Жап. 19.00 — СССР Гостелерадион квартетше шокта. 19.15 — Хоккей дене СССР-ын чемпионатше. «Крылья Советов» — «Химик». Перерывыште (19.50) — Сайын малыза, йоча-влак. 21.20 — «Осторожно, дети». Док. фильм.

24 январь, ВӰРГЕЧЕ

7 канал. 6.30— 120 минут. 8.35 — Мультфильм. 8.40 — «Мария». Док. фильм. 9.20— «Право на прошлое». Худ. телефильм. 1 серий. 10.20 — «Владимир Высоцкий. Монолог». 11.30— Тӱня йыр. Альманах. 12.30 — Жап. 13.00— «Шонанпыл» фестиваль. 15.30 — Музыкальный культурын поянлыкше. 16.05—«Реконструкция». Док. телефильм. 16.35 — Мультфильм. 16.55 —Калык инструмент оркестр шокта. 17.25 — Ик шагат — йочалан. 18.25 — Коллаж. 18.30 — Жап. 19.00 — Прогресс. Информаций. Реклама. 19.30 — Мультфильм. 19.45 — «Право на прошлое». Худ. телефильм. 2 серий. 21.00 — Жап. 21.30 — «Илыме вер-2000» акций. 3 передача. 21.40 — Останкинысе Концертный студийыште педагогический наука доктор Г. А. Китайгородская дене вашлиймаш. 23.00 — И. С. Бах. 3 №-ан сюита. «Виртуозы Москвы» камерный оркестр шокта. 23.35 — Кугыеҥлан мультфильм. 23.45 — Увер.

12 канал. 8.00— Гимнастика. 8.15— Киножурнал. 8.35, 9.35 — Природоведений. 3 класс. 9.05 — Немыч йылме. 1 ий. 10.05 — Немыч йылме. 2 ий. 10.35, 11.35 — Литература. 7 класс. 11.05 — Научно-популярный фильм. 12.05 — «Дарю песню». Фильм-концерт. 12.35 — «Хлеб — имя существительное». Худ. телефильм. 2 серий. 17.00 — Мультфильм. 17.30 — «Сказы села Мустейка». Док. фильм. 17.30 — Док. фильм. 18.00— «Ял — мыйын суртем». Ял калыклан программа. 19.00— Марий эл. 19.20 — Хоккей дене СССР-ын чемпионатше. «Динамо» (Москва) — ЦСКА. Перерывыште (19.50) — Сайын малыза, йоча-влак. 21.15 — Духовой инструмент оркестр шокта. 21.30 — «Небесные ласточки». Худ. телефильм. 2 серий. 22.35 — Баскетбол. Р. Корачын кубокшо. Пӧръеҥ-влак. ЦСКА — «Фонола» (Италий).

10 канал. 17.30 — «Сказы села Мустейка». Док. фильм. 17.40 — Джазовый музыка концерт. 18.30 — Жап. 19.00 — А. Федоров балалайка да В. Сидельников гитара дене шоктат.

25 январь, ИЗАРНЯ

7 канал. 6.30— 120 минут. 8.35 — Мультфильм. 9.00 — «Право на прошлое». Худ. телефильм. 2 серий. 10.15 — «Где искать выход». Док. фильм. 10.35 — МИФИ-н пӧръеҥ хоржо мура. 11.25 — Ик шагат — йочалан. 12.25 — Коллаж. 12.30 — Жап. 15.30 — Йочалан фильм. «Лома». 16.45 — Док. телефильм-влак. 17.15 — Студийыште — А. Мельников (фортепиано). 17.45 — Латкуд ияш марте да тылеч кугурак-влаклан. 18.30 — Жап. 19.00 — Тамбовский областьысе Совет-влакын паша опытышт да сайлымашлан ямдылалтме нерген. 19.45 — Поэзий йонга. 19.50 — Садовскиймытын династийышт нерген. 21.00— Жап. 21.30 — «Илыме вер-2000» акций. 4 передача. 22.30 — Эфирыште музыка. Перерывыште (23.30) — Увер.

12 канал. 8.00 — гимнастика. 8.15 — Киножурнал. 8.35, 9.35 — Литература. 8 класс. 9.05 — Испан йылме. 1 ий. 10.05 — Испан йылме. 2 ий. 10.35, 11.35 — Природоведений. 2 класс. 10.55 — Научно-популярный фильм. 11.05 — Интеграций: инициатива, йӧным муын моштымаш, парыш. 11.55 — Ритмический гимнастика. 12.25 — «Хлеб— имя существительное». Худ. телефильм. 3 серий. 17.00 — Мультфильм. 17.10 — Индийын национальный кечыж вашеш. Судхарани Раджхупати кушта. 17.35 — Башкир телестудийын программыже. 18.30 — Жап. 19.00 — Марий эл. 19.20 — «Дим-по-по». Йоча-влаклан передача. 19.40 — Актуальный камера. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак. 20.15 — «Мэнге» коряк национальный ансамбль. 20.45 — «Еще раз про любовь». Киноконцерт. 21.30 — «Потерявший память из Коленьо». Худ. фильм. 23.10 — В. Высоцкий — Чечено-Ингушетийыште.

10 канал. 19.00 — Арена. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак. 20.15 — Ритмический гимнастика.

26 январь, КУГАРНЯ

7 канал. 6.30 — 120 минут. 8.35 — Мультфильм. 9.05 — Садовскиймытын династийышт нерген. 10.15 — Талукын ужашыже. Январь. 11.15 — Латкуд ияш марте да тылеч кугурак-влаклан. 12.00 — «Автопортрет с чужими глазами». Док. фильм. 12.30 —Жап. 13.00—Грузий ССР-ысе калык куштымаш ансамблын концертше. 15.30— Австралийын национальный пайремже лӱмеш передача. 16.15 — Йочалан илык нерген. 16.45— «Ош пӱчӧ». Якут йомак. 17.10 — Индийын национальный пайремже лӱмеш кинопрограмма. 18.10 — Поэзий. Л. Лавлинский. 18.25 — Коллаж. 18.30 — Жап. 19.00 — Корнышто лӱдыкшӧ ынже лий. 19.30 — Кугыеҥлан мультфильм. 19.35 — «Руфь». Худ. телефильм. 21.00 — Жап. 21.30— Телеочерк. 21.45 — Тиде лийын, лийын... 22.05 — «Взгляд». 23.50 — Увер. 0.10 — «Валерий Леонтьев в Индии». Фильм-концерт.

12 канал. 8.00—Гимнастика. 8.15 — Киножурнал. 8.35, 9.35 — Музыка. 7 класс. 9.05 — Английский йылме. 1 ий. 10.05 — Английский йылме. 2 ий. 10.35, 11.35 — Мемнан йырысе тӱня. 1 класс. 10.55 — Научно-популярный фильм. 11.05 — Мӧҥгысӧ академий. 11.55 — «Потерявший память из Коленьо». Худ. фильм. 13.35 — «Лебедев», «Одна». Док. фильм-влак. 14.15 — «Хлеб — имя существительное». Худ. телефильм. 4 серий. 17.00 — Мультфильм. 17.30 — Ленинградысе телестудийын программыже. 18.30 — Жап. 19.00 — Марий эл. 19.20 — «Мутым йодам». Марий АССР Верховный Совет калык депутатыш кандидат-влак дене вашлиймаш. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак. 20.15 — «Квадратура круга» 2 ужаш. 21.00 — Руш калык ... ансамблын концертше. 21.30 — Спорт чыла-лан. 21.45 — «Зима в раю». Худ. телефильм.

10 канал. 19.00 — «Квадратура круга». Нацкй-влак коклаште кылым кучымо йодыш шотышто публицистический программа. 1 ужаш. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак.

27 январь, ШУМАТКЕЧЕ

7 канал. 6.30 — 120 минут. 8.35 — Мӧҥгысӧ академий. 9.05 — Владимир Ефи... Леонид Быковын фильмже ден рольжо-влак. «Ссора в Лукашах». 20.00 — Еш телеикча. 11.40 — Педагогика чылалан. 12.30— Культура шотышто кризис гыч куэ лек... малыза, йоча-влак. 20.15 — Док. телефильм. 20.55 — Полоцкышто органный кас. 21.20 ...

компостым ямдылыме экологически яндар технологийым шындарымаш Бугский райсельхозхимийын пашаеҥже-влаклан кок пачаш пайдам пуэн. Кажне тонн тыгай ӱяҥдышыште 20 килограмм утла сайын шулышо азот, калий, фосфор, шуко тӱрлӧ микроэлемент улыт. Органический компост дене пайдаланыме годым кушкыл сайын вияҥеш, огеш черлане, пасушто шӱкшудо шагал лиеш. Сандене химический ӱяҥдыш шотышто кӱлешлык палынак иземеш.

РОСТОВ-на-ДОНУ. Тиде оласе предприятий-влак «Аспром» ассоциацийын членже лийыныт. Ынде нуно стройматериалым ыштен луктaш кӱлшӧ импортный линийым да технологийым валюта деч поснак налын кертыт. Ассоцицийын цельже тыгай: верысе стройка-влаклан чыла кӱлешаным ситарен шогаш. Мутлан, «Югмебель» объединенийн вес эл деч кермыч заводым налнеже, но валютыжо эше уке. Тудлан «Красный котельщик», «Ростовуголь» да ассоциацийын моло членже полшат. Нуно ынде госзаказ деч утым ыштен лукмо продукцийыштым шке шонымышт семын кучылтын кертыт.

МУРОМ (Владимирский область). Верысе радиозавод «Былина-317» автомагнитолым луктaш тӱҥалын. У автомагнитол ончычсо модель дене таҥгастарымаште шӱдӧ наре тенгелан шулдырак. Но тудым автолюбитель-влак шулдырак улмыжлан кӧра веле огыл кумылын налаш тӱҥалыт. Тудо тӱжвал тӱс денат, лентым шупшшо механизмын утларак ӱшанле улмыж денат ойыртемалтеш.

РИГА. Латвийысе профессиональный союз-влак советын пунчалже почеш республикыште ончыкыжо всесоюзный ден республиканский социалистический соревнований эртаралташ огеш тӱҥал. Тыште тыге шонат: таҥгасымаш социалистический рынкыште палдырныжаш, а наградылан ярмиҥгаште, аукционышто, сату биржыште шумо сеҥымаш шотлалташаш. Профсоюз-влак коллектив-влак кӧргысӧ таҥгасымаштат участвоватлаш тореш лийыныт. Тидын дене пашаче коллективын советше заниматлышаш, шотлат нуно. Туге гынат сеҥышым лекше-влакым кызытеш нунак палемдаш тӱҥалыт.

ЗАПОРОЖЬЕ. Областьысе подписчик-влакын тачe налме чыла центральный газетым Запорожьеште связьым традиционный кабельный каналже дене огыл, а космос гоч налме. Тыге ыштaш «Москва» космический связь станций йӧным пуэн, тудым тиде кечылаште пашаш колтымо.

«Москва» станций газет-влакын фотокопийыштым налын шогымо паша роскотым ятырлан иземдаш, фотокопийын качествыжым саемдаш полшен.

(ТАСС).

...семын эртарена.

— Те адак ала-мом уым шонен муында, Иван Федотович?

— А мом кажне ийын ик семын ыштылаш. Кычалаш, кычалаш кӱлеш, йолташ-влак. Тачe конкурсышто сеҥыше-влакым палемдаш кум призым ышташ темлем: комбинацийым устан эртарымылан, оригинальностьлан да темп кушмылан.

— А пашанам мучашлыме шотышто кузе? Лиеш, уке? — пӧръеҥ-влак йодышым туран шындышт. Председатель мо нерген йодмым логарым пералтен ончыктымо гыч уто мут деч поснак умылыш. Погынышо-влак ӱмбак ончалын, рашемдыш:

— Тидыже призер-влакым онча. Призыштым мушкаш кумылышт лектеш гын, ме тореш огына лий. А кызыт, айста, тӱҥалына веле. Комбинацийым устан эртарымылан призым кӧлан пуэна?

Залыште шып-шып лие. Шинчыше-влак кокла гыч кажныже уке гычак улым ыштен мошта. Тидын шотышто чыланат пеш кугу мастарлыкым погеныт. Опытышт дене пеш палдарынешт да изиш ӧрмалгеныт. Уке, икте-весышт ончылно огыл. А трук иктаж ӧрдыж еҥ колеш. Тунамже вара ай-ай-ай... Но моктаныде кузе чытет. Ий тарваныш: эн ончыч ӱдырамаш-влакын чытышышт кӱрылтӧ.

— А можыч, — мутым лукто шӧртньӧ дене сӧрастарыман канде кофтым чийыше ик моторет.— ВАЗ автомобильым технически обслуживатлыше станцийын директоржо Азарский ден тӱҥ бухгалтерже Лесикым палемдена.

— Мо шот дене?

— Ой-ой, моткоч мастар комбинатор улыт. Тормозым тергыме стенд, люфтомер да шуко моло келыштарымаш уке гынат, нуно улылан ужыт. Да эше клиентыштымат, уло манын, ӱшандарен сеҥат. Нунышт чыла тиде пашалан, ыштыдеак, оксам тӱлат. Але мушмо верым налза. Тушко могай машина ден пурет, тугай денак лектат — зато оксам сервисын эн кӱкшӧ категорийже дене кӱрыт. Болт, гайка да моло ужашвлакланат акым кок пачаш овартеныт: прейскурант почеш чыла шотыш налалтын гынат, эше посна тӱлыктеныт. Тиде веле мо! Тыште «Москвичым» «Жигулиш» савырен кертыт. Кузе маныда? Моткоч простан: «Москвичетым» олмыктет, а оксам «Жигулин» прейскурантше дене тӱлет. Пайдажат шагал огыл: ӱмаште чыла тидлан кӧра ныл тӱжем утла тенге «парышым» налыныт.

— Э-э-э, тиде окса мо...

— Но мастарлыкше, мастарлыкше мом шога. Вет кокланже слесарь-влак парня ден парням ваш огыт пере, автолюбитель-влак шке машинаштым шкеак олмыктат. Вара кыдал марте вуйым савен, тауштат да оксам тӱлен кодат. Тунемза!

— Чын ойлет, тулаче, пеш чын, — Иван Федотовичат келшыш. Но ешарыш: — Иктаж-кӧ ала эше ойлынеже?

— Йолташ-влак, а кузе келша тыланда «Сабо

...лыкын кӱсеҥышкыже моткоч мастарын пурен моштеныт.

ФЕЛЬЕТОН

А налза Никлиновский райзаготконтора гыч кондымо арбузым. Колтышо-влаклан увертареныт: пеле шӱйшӧ продукций веле толын шуын. А ужаленыт чуч эн кӱкшӧ категорий ак дене огыл да 3635 теҥгем солалтеныт. Да виноград ден арбуз веле мо! Предприятийыште тыглай пареҥге дене 16 тӱжем теҥге уто оксам налын кертыныт. А чумыржо 43 тӱжем теҥгем чумыреныт. Вот тиде мастарлык дык мастарлык. А те маныда...

— Коллега-влак, коллега-влак, тыматлынрак, тыматлынрак. Утыждене ида ыре. Шкендам кучаш тыштат тунемза. Шыман, шыман кӱлеш. Шыргыжалаш ида мондо. Клиентда ӱмбакыда ончалынак окса калтажым лукшо. Тудо тыланда шелше кумыржымат куанен пуыжо. Калык кӱсен — мемнан ӱшанна. Мыйым колыштын ыкда нойо? — кутырыш, кутырыш да вучыдымын йодышым шындыш И. Ф.

— Да ме Тендам талук мучко колышташ ямде улына, Иван Федотыч, — ик йӱк дене шергылтарышт залыште шинчыше-влак.

— Ну, туге гын, «Комбинацийым устан эртарымылан» призым «Сабо жемчуглан» пуэна. Торгаш... чу, чу, йоҥылыш лекте, мый торговля пашаеҥ-влак маннем ыле. Вот садетмыт пеш мастар улыт улмашыс. Айста, кучыктена веле. Кӧ налеш? Ага, теве база директор Кавресьев ден ак шотышто экономист Щеглова улыт. А кушто главбухда?

— Тудо базыште уже ок ыште, садлан толын огыл.

— Йӧра, йӧра. Умбакыже шуена. Оригинальность приз модылтеш. Мый тудым Куженерысе коммунальник-влаклан пуашат тореш омыл. Нуно лавыран вӱд дене тӱжем теҥгем ыштен налыныт. Шокшо вӱд дене кидым ырыкташ лиеш, но канализаций дене?.. Тидыже чыла еҥлан вийлык огыл, кугу фантазий кӱлеш. Куженерыште терысымат оксаш савырат. Да эше кузе! Теве верысе «Агрокоопземпром» «Искра» колхоз деч 1152 теҥгем да 45 ырым утым солалтен. Очыни, лач тудлан тиде призым пуаш келшен толеш. Уке, уке, когыньыштлан тиде призым пуэна. Тыге чынрак лиеш.

Зал ик йӱк дене келша.

— Коммунальник - влак лӱм дене кӧ налеш?

— Нуно ала-молан толын огытыл.

— Йӧра, земляк улыт, шотым муыт. Кучыктена «Агрокоопземпромлан».

— Призлан мехотряд шотышто бухгалтер Шабалина толын.

— Молодец, улыда. Умбакыжат тыгак шуйыза. Коммунальник-влакат чапыштым ынышт волто мемнан погынымаш ончылно. Мый уло чон дене кӧранем, вет могай шуко молат калык кӱсен гыч уто оксам йоктаренак йоктареныт. Ты куидемыште кучылтмо чыла йӧным да организацийым ончыктен от пытаре. Ак шотышто дисциплина вуньылан шовын шувырон дене иктак лийын.

Туге гынат, темп кушмылан призым моркинец-влаклан пуаш келшен толеш. 1986 ийыште акым да ужалыме правилым пудыртылмылан кӧра нуно 50 тӱжем теҥгем веле калык кӱсен гыч солалтеныт... чу, чу, адак йоҥылыш ойлем. Тынар оксам утыждене тӱлаш калыкым кумыланденыт гын, кодшо ийын августлан уже 122 тӱжем наре теҥгем налын кертыныт. Квалификацийышт палынак кушкеш. Но эн опытанжылан, конешне, «Межхозлескормым» шотлыман. Вот тушто мастар деч мастар еҥ-влак ыштат. Колхоз ден совхоз-влак Октябрьский кӱртньӧ корно станций гыч пырчым шке машинашт дене шупшыктат, но тӱҥ бухгалтер ден старший экономист Т. П. Васильева да Г. К. Кузьмин акым тыге ончыктеныт, пуйто коллективышт шупшыктымо годым шым пӱжвӱдым йоктарен, 67 тӱжем теҥгелан кӧра мом от ыште...

Вӱдышӧ мутшым кошартенат ыш шукто, залым сово кырыме йӱк темыш да кужу-у-ун йоҥгтыш.

— Совым кырымыдам мый оем сайлан шотлымо семын аклем, — кутешнен ончале И. Ф.

Ындыже сово йӱк дене пырдыжшат пыжалт возеш, шонет.

— Но тидын годымак моркинец-влаклан шижтарен каласымат шуэш. Ончыл опытым кумданрак, кумданрак кучылташ кӱлеш. Теве Куженерыште обратым, кажне тонныжлан 33 теҥге олмеш 60—120 теҥге дене шотлен, ужаленыт, а Моркышто 40 теҥге дене гына. Намыс, намыс лийшаш Моркысо «Агрокоопживпромын» тӱҥ бухгалтерже В. А. Филипповалан. Неужели Куженерыш экономист Н. В. Кузнецова ден бухгалтер Р. И. Кропотова дек тунемаш миен толаш ок лий ыле? Вес гана тыге ыштылман огыл, уке гын, мемнам намысыш пуртеда.

Да пытартышлан тендам чыладамат теве мо шотышто шижтарынем: шекланенрак ыштыза пашадам, пытартыш жапыште ак шотышто инспектор-влак ала-мо пеш шерым темаш тӱҥалыныт. Теве кодшо ийыште латик тылзыште гына 666 тӱжем теҥгем мемнан йолташна-влак деч государствылан пӧртылтеныт. Мастарна-влак тиде оксажым акым кугемден ончыктымо дене пырчын-пырчын погеныт, манаш лиеш. Уке, ончыкыжо тыге ок лий, але инспектор-влакым шке могырыш савыралаш, але пашаштына тӱҥалтыш ден мучашыжым тояш тунемаш кӱлеш.

А ынде мутым призер-влаклан пуэна...

Погынымаште мутланымым
А. НИКОЛАЕВ
возен налын.

теплано). 17.45 — Латкуд ияш марте да тылеч кугурак-
9.35 — Литература. 8 класс. 9.05 — Испан йылме. 1 ий.
кушта. 17.35 — Башкир телестудийын программыже. 18.30 — Жап. 19.00 — Марий эл.
20.00 — Сайын малыза, йоча-влак. 20.15 — Ритмический гимнастика.

26 январь, КУГАРНЯ

7 канал. 6.30 — 120 минут. 8.35 — Мультфильм. 9.05 — Садовскиймытын династийышт нерген. 10.15 — Талукын ужашыже. Январь. 11.15 — Латкуд ияш марте да тылеч кугурак-влаклан. 12.00 — «Автопортрет с чужими глазами». Док. фильм. 12.30 —Жап. 13.00—Грузий ССР-ысе калык куштымаш ансамбльын концертше. 15.30—Австралийын национальный пайремже лӱмеш передача. 16.15 — Йочалан яплык нерген. 16.45— «Ош пӱчӧ». Якут йомак. 17.10 — Индийын национальный пайремже лӱмеш кинопрограмма. 18.10 — Поэзий. Л. Лавлинский. 18.25 — Коллаж. 18.30 — Жап. 19.00 — Корнышто лӱдыкшӧ ынже лий. 19.30 — Кугыеҥлан мультфильм. 19.35 — «Руфь». Худ. телефильм. 21.00 — Жап. 21.30— Телеочерк. 21.45 — Тиде лийын, лийын... 22.05 — «Взгляд». 23.50 — Увер. 0.10 — «Валерий Леонтьев в Индии». Фильм-концерт.

12 канал. 8.00—Гимнастика. 8.15 — Киножурнал. 8.35, 9.35 — Музыка. 7 класс. 9.05 — Английский йылме. 1 ий. 10.05 — Английский йылме. 2 ий. 10.35, 11.35 — Мемнан йырысе тӱня. 1 класс. 10.55 — Научно-популярный фильм. 11.05 — Мӧҥгысӧ академий. 11.55 — «Потерявший память из Коленьо». Худ. фильм. 13.35 — «Лебедев», «Одна». Док. фильм-влак. 14.15 — «Хлеб — имя существительное». Худ. телефильм. 4 серий. 17.00 — Мультфильм. 17.30 — Ленинградысе телестудийын программыже. 18.30 — Жап. 19.00 — Марий эл. 19.20 — «Мутым йодам». Марий АССР Верховный Совет калык депутатыш кандидат-влак дене вашлиймаш. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак. 20.15 — «Квадратура круга» 2 ужаш. 21.00 — Руш калык [illegible] ансамбльын концертше. 21.30 — Спорт чыла-лан. 21.45 — «Зима в раю». Худ. телефильм.

10 канал. 19.00 — «Квадратура круга». Наций-влак коклаште кылым кучымо йодыш шотышто публицистический программа. 1 ужаш. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак.

27 январь, ШУМАТКЕЧЕ

7 канал. 6.30 — 120 минут. 8.35 — Мӧҥгысӧ академий. 9.05 — Владимир Ефимов руш калык мурым мура. 9.20 — Мемнан садна. 9.50 — Айдеме. Мланде. Сандалык. 10.50 — Пӧръеҥ хор мура. 11.20 — Животный нерген. 12.20 — «Вызываем огонь на себя». Худ. телефильм. 1 да 2 серий. 15.05 — «Меркурий». Коммерческий вестник. 15.35 — Тӱнямбалсе программа. 16.05 — Мультфильм. 16.20 — Партий нерген диалог. 17.20 — «Шопанпыл» фестиваль. 17.45 — Тӱнямбалсе панорама. 18.30 — Леонид Быковын фильмже ден рольжо-влак. «Ссора в Лукашах». 20.00 — Еш телевикторина. 21.00 — Жап. 21.30 — Телевизорым ончышылан. 21.55 — Шокталте, гармонь (угыч ончыкталтеш). 23.10— Пелйӱд деч ончыч да вара.

12 канал. 8.00 — Гимнастика. 8.15 — Туркменийысе музыкальный фольклор концерт. 8.45— Док. фильм-влак. 9.30 — «Выстрел в спину». Худ. фильм. 11.00 — Арендный подряд школ. Механизатор-влакын кодшо ийысе паша итогышт да 1990 ийлан задача. 11.40 — Педагогика чыланлан. 12.30— Культура шотышто кризис гыч кузе лекташ? Д. Лихачев, Ч. Айтматов, Н. Губенко, М. Захаров участвоватлат. 14.00 — Руш йылме. 14.30 — «Совет Россий» видеоканал. 17.00 — «Юрмала-90». Самырык мурысо-влакын V всесоюзный телеконкурсышт. 18.10 — Мультфильм. 18.30 — Жап. 19.00— Марий эл. 19.10 — «Шорыкйол». Курык марий районысо Пайгусово фольклор коллектив обрядовый сценым ончыкта. 19.55 — Увертарымаш, программа. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак. 20.15 — Док. телефильм. 20.55 — Полоцкышто органный кас. 21.20 — Кугыеҥлан мультфильм. 21.30 — В. Гаврилин. «Анюта». Фильм-балет. 22.40—Музыка да мода. 23.30 — Йӱд сеанс. Шыргыжалаш таратыше киноконцерт. 0.15— «Королева бензоколонки». Худ. фильм.

10 канал. 11.00 — Прогресс. Информаций. Реклама. 19.00 — В. Кикта. «Фрески Софии Киевской». 19.40 — Поэзий. В. Мамонов. 20.00 — Сайын малыза, йоча-влак.

28 январь, РУШАРНЯ

7 канал. 8.00 — Спорт чыланлан. 8.15 — Ритмический гимнастика. 8.45 — Спортлото тираж. 9.00 — Эрдене эрак. Йоча-влаклан передача. 10.00 — Отечествылан служитлымаште. 11.00 — Эрденысе села программа. 11.30 — Путешественник-влакын клубышт. 12.30 — Музыкальный киоск. 13.00 — «Вызываем огонь на себя». Худ. телефильм. 3 да 4 серий. 15.25— Тазалык. 16.10 — «Ялысе илыш» программын панорамыже. 17.25 — Йочалан информационно - публицистический программа. 19.00 — Рушарня кинозал. 19.45 — «Свободное падение». Худ. фильм. 21.00 — 7 кече. 22.00 — Рушарнясе нравственный проповедь. 22.15 — П. И. Чайковскийын кокымшо симфонийже йонга. 23.05 — Вӱд поло дене тӱнямбалсе турнир.

ЙОШКАР-ОЛА ОНЧЫКТА, ОЙЛА

ТВ

«МУТЫМ ЙОДАМ» передачыште калык депутатыш кандидат-влакын телезритель-влак дене вашлиймашышт умбакыже шуйна. 23 январьыште 19 шагатат 20 минутышто эфирыш лекше тыгай передачыште 113-шо №-ан Ленинский национально-территориальный избирательный округ деч РСФСР калык депутатыш кандидат-влак — «Интерьер» кооперативын председательже В. П. Бергштейм, стратегический назначенийан ракетный войскан командующийжын первый заместительже А. П. Волков, МарГУ-со парткомын секретарьже В. Б. Голубев, агропром комплекс пашаеҥ-влак профсоюз горком председатель В. В. Емельянов, Курык марий районысо Церкансола кыдалаш школын директоржо В. И. Ефимов, «Марийскавтодор» объединенийысе Медведево ДРСУ-н начальникше А. А. Карташов, МАССР внутренний паша министрын заместительже В. А. Келишев, МАССР прокурор В. Ф. Костяев, КПСС ЦК-н Отделжым вуйлатышын первый заместительже В. А. Михайлов, Йошкар-Оласе йолчием фабрика директор А. Г. Попов, исторический наука доктор К. Н. Сануков, адвокат С. А. Серебряков, «Марийскавтотранс» АТП директорын заместительже И. В. Сизинцев, «Марийстрой» объединенийысе 14-ше №-ан СМУ-н бригадирже Г. Н. Целищев участвоватлат.

26 январьыште «Мутым йодам» передачыште 60-шо №-ан Ленинский избирательный округ деч МАССР Верховный Совет калык депутатыш кандидат-влак—Волжский бытовой обслуживаний комбинат директор В. Л. Викеев, Волжский связь районный узелын тӱҥ инженерже В. Ф. Калинин, «Юл увер» газетын редакторжо А. А. Лукаев, Марий целлюлозно-кагаз техникумын преподавательже Н. Ю. Свистунов, Волжский АТП директор Н. Г. Сенченко шке программышт дене палдарат.

Кандидат-влаклан йодышым 3-17-13, 6-71-79, 6-72-00 телефон дене але тыгай адрес дене возен колташ лиеш: 424031, Йошкар-Ола, Машиностроитель урем, 7а, телевидений, «Мутым йодам».

Р

22 январь, ШОЧМО

6.30—Программа, игече. 6.32 — Марий АССР Верховный Совет калык депутатыш кандидат-влак дене вашлиймаш. 7.30— Актуальный микрофон. 7.45 — Сылнымут передача. 8.25— Марий композитор-влакын мурышт. 8.45 — «Изеҥер». Йоча садыш коштшо икшыве-влаклан сылнымут передача. 18.00 — Увер. 18.10 — «Ал сескем». Пионер-влаклан радиогазет. 18.30 — Увер. 19.45 — «Унагудо». Марий искусство да наука пашаеҥ-влак дене вашлиймаш. 20.10 — Увертарымаш.

23 январь, КУШКЫЖМО

6.30—Программа, игече. 6.32 — «Ӱжара» радиостанций. 6.52 — Газет обзор. 7.30 — Увер. 7.45— Концерт. 8.25 — «Марла мутланаш тунемына» радиошкол. 8.40 — А. Январевын почеламутшо-влак. 8.50 — Увертарымаш, реклама. 18.00 — Увер. 18.10 — Ялысе старт. 18.20— Увер.

24 январь, ВУРГЕЧЕ

6.30—Программа, игече. 6.32 — Столицын илышыже. 6.52 — Газет обзор. 7.30 — Увер. 7.45 — «Айвика» спектакль гыч музыка. 8.25 — И. Егоровын мурыжо-влак. 18.00 — Увер. 18.10 — «Тылат». Ӱдырамаш-влаклан радиожурнал. 18.30 — Увер. 19.45 — «Ритм». Промышленность, строительство да транспорт пашаеҥ-влаклан программа. 20.25 — В. Московский шокта (фортепиано). Концерт. 20.40 — Увертарымаш.

25 январь, ИЗАРНЯ

6.30—Программа, игече. 6.32 — «Ӱжара» радиостанций, 6.52 — Газет обзор. 7.30 — Увер. 7.45 — «Соты вик» ансамбльын концертше. 8.25 — Ю. Рязанцев. «Театр — илышын сынже». 9 передача. 8.55 — Увертарымаш. 18.00 — Увер. 18.10 — Морко поселкысо культура пӧртын хоржо мура. Концерт. 18.30 — Увер.

26 январь, КУГАРНЯ

6.30—Программа, игече. 6.32 — РСФСР калык депутатыш кандидат-влак дене вашлиймаш. 7.30 — Увер. 7.45 — Сылнымут передача. 8.25 — «Тыланда, ял озанлык пашаеҥ-влак». Концерт. 18.00—Увер. 18.10 — Кастенысе радиоканал. РСФСР калык депутатыш кандидат-влак дене вашлиймаш.

27 январь, ШУМАТКЕЧЕ

6.30—Программа, игече. 6.32 — «Ӱжара» радиостанций. 6.52— Газет обзор. 7.30 — Увер. 7.45 — «С. Элембаевын вуйлатыме ансамбль шокта». Концерт. 11.00 — Арендный подряд школ. 15.15 — «Пӱртӱс» радиожурнал. 15.45 — «Марла мутланаш тунемына» радиошкол. 17.15 — «Диалог». Самырык-влаклан программа. 17.55— Увертарымаш.

28 январь, РУШАРНЯ

7.30 — Программа, игече. 7.32 — Эстрадный муро концерт. 8.15 — «Юл ден Урал коклаште» радиожурнал. 17.15 — Поро кас. 17.55 — «Тыланда тыланена...» Радиом колыштшо-влакын йодмышт почеш ямдылыме музыкальный программа. 18.35 — Увертарымаш.

Аляска штатысе Анкоридж университетын профессоржо Ларри Рокхилл Магадан оласе педагогический институтышто туныкташ тӱҥалын. Тудо ик ийлан договорым ыштен да кызыт доцент пашам шукта, тылзыште 320 теҥге окладым налеш.

Руш йылмым пачарын пала гынат, Ларри Рокхилл занятийым ӱшанлын эртара. Чӱчкыдынак «тим-тигиг» йӧным—иностранный йылмым тунемме у йӧным—кучылтеш. Тидыже мужырын тунеммаш манмым ончыкта. Студент-влак мутлаваш тунемме жапыштак эл нерген тӱрлӧ уверым пален налыт.

Профессорлан кызытсе пашаже, йӱдвел руш оласе илыш келша. Тудо шкежат тыршен тунемеш.

— Мый Магаданын уремлаж дене коштам да тыге чучеш, пуйто у, оҥгай книгам лудам. Тендан еҥ-влакын илыш книгаштым лудам. Мый тысе илышын ойыртемжым умылаш тыршем.

Снимкыште: урем тӱрлӧ еҥ дене палымым ышта. Ты урем дене Ларри кечеш кок гана эрта, тудым рвезе-влак пеш кумылан американец семын пален шуктеныт.

ТАСС-ын фотожо.

СПОРТ

Баскетбол

Икымше лигыш лекшаш верч

Икымше лигыш лекшаш верч кокымшо всесоюзный отборочный турнир умбакыже шуйна. Черетан турышто Йошкар-Оласе «Политехника» Горький олаште верысе «Колос» дене вашлийын. Икымше матчым мемнан-влак модын налыныт (101:89) гын, кокымшышто соперницыштлан сеҥалтеныт — 62:85.

Тыгеракын, «Политехника» соревнованийын ныл матчше деч вара кокытыштыжо ончыко лектын. Вес турышто тудо Пермысе «Учитель» дене модеш.

Ече

Шкетын гына

Профсоюз-влак ВДФСО Россоветын йоча спортивный школлаштыже мастарлыкым йӧлтышӧ-влакын традицийыш пурышо таҥасымашышт тиде гана Звениговышто эртаралтын. Туныто 130 утла самырык спортсмен финалыш логалмаш верч ӱчашен. Тидланже ечызе-влаклан лу эн тале рвезе ден ӱдыр-влак тӱшкашке пурыман ыле. Тыгай ошкылым мемнан республика гыч Марий госуниверситетын икымше курсыштыжо тунемше Света Ахмадуллина веле ыштен кертын. Лу километран дистанцийыште финишыш тудо кудымшо толын. Вигак каласыман, мемнан-влак ончычсо дене таҥастарымаште палынак начарын выступатленыт.

Биатлон

Чолга финиш

А тиде таҥасымашын результатше, мӧҥгешла, куандарыше. Увер Свердловский областьысе Ирбит ола гыч толын. Тушто «Трудовые резервы» ВДСО Центральный советын первенствыже лийын. Марий республикын чапшым тушто Звенигово йоча спортивный школын воспитанникше-влак арален...

Галина Макарова

БЕЛОРУССКИЙ ССР. СССР-ын калык артистше Галина Макарова Янка Купала лӱмеш Минский театрыште ынде шуко ий годсек модеш, тушко рвезынекак толын. Тудлан тупам изирак роль-влак гына логалыныт, но кажныжым уло вий-куатын...

Лизаветан, В. Быковын книгаже почеш шындымо «Последний шанс» спектакльыштыже кресаньык ӱдырамаш Дарьян рольыштым палемдаш лиеш. Г. К. Макарован кажне рольжо пеш чот ӱшандарыше.

Актрисан ...

— Кӧ тыште чодыраш кайшнеже, Света?

— Ме тарванена теве.

— Ну, тугеже вашкерак лекса. Мыйын жапем пеш шагал. Наиль йодо да йолташлан кӧра толын,—малдале Женя.

Свата вашке гына пӧртыш куржын пурыш да вате-влаклан уверым каласыш. А пунышт чылан ямде улыт. Кӧ могай атым кидыш налын, писын гына машина велке ошкыльыч.

Света, Нина да Лида чодыраш кудал колтышт. Женя нунным чодыра тӱреш волтынеже ыле. Йолын ошкылаш шуко лиеш манын. Света изиш кӧргышкырак пуртен кодаш йодо.

Кас велеш снегым изи ведраш, пуршыш, янда атыш поген темен, вате-влак чодыра тӱрыш лектыч.

Чашкер коклаште памаш шинча улмым Света пала да йӱштӧ вӱдым йӱаш, кидым, шӱргым чыкалташ темлыш. Памаш вӱдшӧ чынак оласе вӱд гай огыл — тамле таман да чинче велмыла йыл-йол коеш.

— Тыгай сай вӱдшӧ пел нойымыжам шулдарыш, — шӱргыжым ниялтен, мане Лида.

— Кӱтӱмат пуртышт докан, — келгынрак шӱлалтен пелештыш Нина, — а ошкедашна але сита.

— Ой, вате-шамыч, Женя налашат толеш ала-мо? — ӧрмалген, ончалын каласыш Света.

Чынак, пеш тораште огыл саде машина толмо раш койо. Вате-шамыч корно тӱрыш ошкыльыч.

Машина, ӱдырамаш-влакым эртен, изишак тӧррак верыште мӧҥгешла савырнышат, вуж-ж толын шогале. Кабиныште Женя воктен Наилят коеш.

— Наиль, тыйже ынде колхоз председательланак пурышыч огыл чай? Ончемат, машинажымат кузе кӱлеш, туге кучылтат, — малдале Света.

— Тыландаже огеш келше мо? Ончыктыза, снегыдам кунар погышда? О-о, те лийже манынак тыршен улдас, ведрадат темынис. Ала иктаж-кӧ дечын оксала налда?

— Ой, Наиль, тыге машина дене конден кодышда, налашат толында, садлан ме чотак йывыртышна да погымынам ышнат пиж, ведырана кӧвалалт кайыш, — кумылын гына ончалын, ныжылгын пелештыш Нина.

Вате-влак иктын-иктын машинаш пурен шинчыч. Вашке ялышкат толын шуыч.

Капка ончылно йоча-влак юарлен куржталыштыт. Машина толмым ужын, пел векыла куржын колтышт.

Машина гыч чылан волен пытымеке, Наиль Нинам ӧрдыжкырак кораҥаш ӱжӧ.

— Нина, таче мый изиш варарак толам мо?

— Мом ыштен коштатше, Наиль? Ит тол! Тачана тулачем мом шона? — Нина пеҥгыдын вашештыш.

— Те чодырашке министр ватыла лызык-лызык миен толда. Парымдам тӱлаш мондышда аман? Уке, ик кленчам садак шындеда, — мутланымым Женя колын шуктыш. — Наиль, айда кайышна! — кычкырале йолташыжым.

— Вучыза! Толына! — тарванышне машинаш Наиль пурен шинче.

Нина пӧртыш пурыш. Ӱстембалне самовар вужлен шинча. Йоча-влак снегым йывыртен кочкыт.

Тачана ик уверым каласыш:

— Кечывалым кевыткыш миймышымат, колыштам: Наиль нерген ойлат. Кевытче Ведаси деч умылтараш йодым.

— Теве Чодыраял Фатиман эргыже Тюмень гыч мӧҥгыжӧ ӱдырым конден. Шкеже толынат шуктен огыл, ала-куш куржын да йӱдланат толын огыл. Фатималым чӱктен, пырдыж шагатым ончале: латикте эртен. Уныкаже пелен возаш гына ямдылалтын ыле, йыгтыр йӱкым кольо. Уремыште, капка менгге пелен, кнопкым йӧнештарыме: тудым темдалат, пӧртыштӧ йыгтыр йӱк шокта.

Окна деке миен, Тачана пел рамыжым шӱкале.

— Кӧ тушто?

— Мый улам, Тачана акай, поч! — пеле йӱкын пелештыш Наиль.

— Ме ынде чылан малена. Мо тыланет тыгай йӱдым кӱлеш? — торжанрак йодо сурт оза вате.

— Ит вурседыл, Тачана акай, Нинам гына каласе: лекше.

— Чечас мый тылат Нинам луктам! Чечасак вучен шуктет!

Тачана окнам эркын шупшыльо да омса деке вашланет эргым гай ойлем!

Тачана капкам тӱчнеже ыле, Наиль йолым шынден шуктыш.

— Йӧра, Тачана акай, мом ойлыметым умылышым. Шукеш огыл — каем. Нинам каласе, пожалуйста, пыртанлан лекше, — шолып йӱк дене Наиль сӧрвала.

— Уке, ом каласе. Таче нуно пеш ноеныт, тарваташ ышт кӱштӧ. Эрла мӧҥгӧ погынышашышт уло. А тый кай кызытак мӧҥгет, жапат ынде шуко, — тыге манын Тачана капкам кроп гына торжан петырен шындыш да тӱкым шупшыльо.

Нина ден Лида клатеш возынытат, яндар южышто вашке нералтен колтышт. Пӧртыштӧ омса почмылан кӧра звонок йӱк клатышкат йоҥгалте да Нина помыжалт кайыш. Тачанан Наиль дене мом кутырымыштым раш нимом ыштышат ӧрын. Эрдене тышке куржын толын. Ӱдыр, шортын-шортын, погыжым руалтен да кечывал автобусыш шинчын, мӧҥгӧ кудалын,— мане Ведаси, кок кидше дене эрдыжым перкалыш.

— Наильже кушто вара коштын? — ӧрмалгы ш ы л а йодо Лида.

— Кӧ пала. Аважлан Женя дене маленам манын каласен.

— Пеш ушан ӱдыр, коеш. Наильын кок тӱран кӱзӧ улмыжым умылен налын да кудалтен коден.

— Мыйын шонымаште, тудо йоҥгылышым ыштен, — Нина Наильым чаманен нале. — Ик гана шонен толмеке, тыгай пашаште тыге содор шке пӱрымашетым чонаш огеш лий. Кеч-можымат вискален ончыман. Пӧръеҥвет вуйдымо пормо гай, кушко миен тӱкнышашымат ок пале. Сандене Вералан шоналташат уто огыл ыле, вет Наильже уда рвезыжак огыл.

— Нина, каласышым вет: рвезын вуйжым так арамлан аҥыртылат, — шиктарыш Лида.

— Наиль шкежак шонен ок моштo, — кугун шӱлалтен, ешарыш Тачана.

— Кастене адакат толаш сӧрыш. Чодыраште коштын, пеш нойышна. Эрла эр кынелаш кӱлеш. Икымше рейслан автобусыш шуаш. Тачана тулаче, тый мемнам, Наиль толеш гын, ит кычелте, йӧра?

Нина ден Лида ӱстелтӧр гыч тауштен лектыч.

ТАЧАНА эрлан мелна руашым луген шындышат, тулат малаш возаш шоналтыш. Тукыш. Полыш колошым чыкалтен, капка могырыш ошкыльо.

— Ой, Наиль ынде чонышвитарен пытарышыч, — сурт оза вате йӱд унам тыге вашлие.

— Шкат ом пале, мом ыштыман, — ушем ялтак пудыраныш.

— Ават деке ӱдырым палыме лияш кондетат улмаш. Пеш сай сомылым тӱҥалынат. Ават шешкым ужнеже ыле, уныкам. Тыгай шонымаш дене толметлан йывыртен докан, а тый теве орадым веле ыштыл кошташ... Наиль, эргым, еҥгын ӱдырым молан тыге намысыш пуртет? Сайын кондел, салк илыман. Ала йоча койышет алят огеш пыте? Ынде ийготетшат ушым погышашлыкыс. Кай мӧҥгет, аватын могай сомыл ыштышашлык уло — ыштышак тырше. Шоҥго аватым ит ойгандаре. Тудынат ала-мыняр илышашыже кодын огыл, тазалыкшат эре начаремеш. Ик шалтак эргыже веле улатыс, эсмаса... Тӱняште моторым пытараш огеш лий, мотор пеледыш семынак эре шочын да кушкынак шога, а тый тӱняште шке корнет дене каяш шочынат. Умырлан ик гана пелашым вашлийын, икте-весым пагален йӧратен, йоча-влакым куштен илаш кӱлеш. Тыге гына айдеме тӱсым налат... Нина тулачем койдарчыкым ойлыштеш. А тый чылалан ӱшанет, пылышым шогалтен колыштат. Тудын шке ешыже пеш сай, кутун тунемше улыт. Илышетым кызытак тыге алды-булды тӱҥалат гын, вараже мом ужат?.. Кай, Наиль, мутем колышт, мый тыыш умыло гынат, чонжылан ала-молан кӱчымын чучо. Наильын вуйжым пудратылмыжлан шкенжым титаканлан шотлыш.

Чытен ыш керт, вашкел гына кынеле да ӱмбакыже плащым шоҥале, йолышкыжо колошым муын чыкалтыш. Кудывечыш тӧрштен лекте, тулачын кидшым кормыжтен кучыш.

— Тулачем, вуеш ит нал, мый ик-кок шомаклан Наиль деке лекием.

— Ынде чылт ушдымак лийын... Эх, калтак, — вуйжым рӱзкален Тачана малаш пӧртыш пурыш.

Тиде жапыште Наиль нимом ышташ ӧрын, вуйым сакен, капка ончылсо теҥгылыш волен шинчын шуктыш ма уке — Нинан лекмыжым ужын, шуршо гай тӧрштен кынеле.

— Мо юмо тыйым лукто?! — Наиль, кидым шарен, Нинам ӧндалнеже ыле. Ӱдырамаш шеҥгек чакнышат, шуйымо кид тура кутышын сакалте.

— Наиль, мый утыжымат мыскарам ыштыльым аламо. Йоҥгылышем тӧрлаташ шонен лектым... Шижат, илышыште могай туткарыш логалаш лиеш? Тый, йӧра, рвезе улат, пеш кугу ӧкак от йомдаре, шонем, а вет мочоло ӱдыр-влак тыге лушкыдын ӱшанен ондалалтыт. Уло илыш корнышт лугалт пыта.

— Нина, молан тидым йоҥгылышлан шотлет? Мыйже вет чынак уло кумыл дене толынам. От лек гын, омат пале, ала-мом ыштен кышкем ыле.

— Ыштыш, Наиль, нимомат огеш кӱл, — каласыш илышым шукырак палыше еҥла Нина. — Иктым гына тый умыло: илышым тыге пеле-пуле тӱҥалман огыл. Илаш шонышо айдеме шке илышыжымат шотла, еҥгынымат утыш огеш лук. А ешым гын — тугай моторым ыштыш шона. Йӧратымашын вийже ӱмырешлан ситышаш, а тый тудым кок ӱдырамаш коклаште пайлынет. Тек тиде мемнан вашлиймашна кечкунамат ушетым тарвата, йоҥгылыш корно гыч кораҥашет полша.

— Чыным ойлышыч, Нинуш. Тыйын юзо вияет мыйын ушым веле огыл, ынде ӱмырешлан уло кӧргӧ чонем пудратен йӱлата, — Наиль аладак Нина деке лишемаш тӱҥале.

— Чеверын. Шарналте порын шонымо мутем!

Нина пурла кидшым рӱзалтышат, капкам шӱкале.

Наиль, ӧрын, нимом тетла каласен кертде, шӱлыкын шӱлалтыш:

— Чеверын, Нинуш!..

Капкам петырымек, Нина келгын шӱлалтышат, кӧргыж гыч южым эркын гына луктын. Наильын йолтошкалтыш йӱкшым колышт шогыш. Олмешыже ойган шӱлалтыме йӱкшак веле шоктыш.

Жап пеш кужун эртымеке гына, ала Ниналан туге чучын, Наиль эркын гына тарванен ошкыльо. Вара иже Нинан чонжо верышке пурынче, пуйто куту туткар гыч лекте. Сай кумыл дене Лида воктеке малаш шып пурен возо...

ЭРДЕНЕ Тачана уна-влакым автобусыш ужатыме годым каласыш:

— Нина тулачем, вес гана рвезын вуйжым тыге ит аҥыртыл.

— Уто мыскарамат ыштыльыч, йолташем, — келшыш Лида.

— Кудо рвезыже келша гын, пелештышат от тошт. А кудыжо мыскарам йӧршын огеш умыло, — мане шӱлыкан Нина.

— Чынак, ӱдыр годым кутырашыжат вожылат. Тыгайым окмак пӧръеҥ умыла мо? — ешарыш Тачана.

Изиш лиймеке, автобус савырнен шогале, вате-влак пурен шинчыч. Рушарня эр да олаш кайыше шагал, садлан автобусышто пуста вер ятырак ыле...

Нина ден Лида шуко гана пырля лиймышт годым Шеҥгше кундемыш миен коштмыштым шарналтеныт. Иктевесыштлан луктын огыт ойло гынат. Наильын илышыже кузе гын тӱҥале манын, палаш шонымаш кажнышын вуйыштыжо пӧрдын.

Икана тидым Тачана рашемдыш. Тудо Йошкар-Олашке паша дене толмыж годым Нина тулачыж дек пурышат, моло увер дене пырля весымат каласыш: «Наиль Вера таҥжым кокымшо гана мӧҥгыжӧ конден. Шукат ыш эрте, ушнышт, марий-ватак лийыч. Ынде йочаштат уло. Умаште кеҥежым кевыт воктен вӱден ошкылеш ыле. Мыйым ужынат, шогале. «Тачана аки, еҥ деч улажак огына иле гынат, саде юзо ватет ингунамат уш гыч огеш лек. Вералан ом ойло гынат, ала-кушеч шижын, эреак ушкала, — мане шӱлыкын».

Мардан РАЯ.

(Мучаш. Тӱҥалтышыже 14—15 №-ан газетыште).

ке пурымаш ыле. Тыгай ол... кылым мемнан республика гыч Марий госуниверситетын икымше курсыштыжо тунемше Света Ахмадуллина веле ыштен кертын. Лу километран дистанцийыште финишыш тудо кудымшо толын. Вигак каласыман, мемнан-влак ончычсо дене тангастарымаште пальынак начарын выступатленыт.

Биатлон

Чолга финиш

А тиде тангасымашын результатше, мöнгешла, куандарыше. Увер Свердловский областьысе Ирбит ола гыч толын. Тушто «Трудовые резервы» ВДСО Центральный советын первенствыже лийын. Марий республикын чапшым тушто Звенигово йоча спортивный школын воспитанникше-влак аралыеныт.

Поснак шымше номеран профтехучилищыште тунемше Константин Попов ойыртемалтын. Тудо ондак лу километран трассыште шкеж деч ончыко ик соперникымат колтен огыл. А вес кечын 7,5 километран дистанцийыште кокымшо результатым ончыктен. Рвезе лÿйкалыме рубежлаштат пеш шагал очком йомдарен.

Изирак ийготан биатлонист-влак коклаште тыгак Сергей Киртаев ден Юрий Уманец сайын тангасеныт. Лу километрыш коштмаште нуно кокымшо да кумшо призер лийыныт.

Пытартышлан первенствын участникше-влак эстафетылаште ÿчашеныт. Тыштат звениговец-влак приз деч посна кодын огытыл. О. Ахмацеев, Д. Малышкин, К. Попов шуко команда кокла гыч кокымшо верыш лектыныт.

Колым кучымаш

Ий йымач

Спортивный рыболовство дене икымше всероссийский соревнованийыште Марий АССР-ын представительже-влакат тангасеныт. Белгородышто тиде гана самырыквлак мастарлыкым тергеныт. Тушто чылаже коло кок команда лийын. Йошкар-Оласе строительный техникумышто, Марий политехнический институтышто тунемше-влак Игорь Мурзаев ден Алексей Кудряшов, тыгак нефтебазын пашаенже Павел Винокуров тÿшка зачетышто лу эн тале сборный тÿшкашке логалыныт.

Б. ВИКТОРОВ.

Галина Макарова

БЕЛОРУССКИЙ ССР. СССР-ын калык артисткыже Галина Макарова Янка Купала лÿмеш Минский театрыште ылде шуко ий годсек модеш, тушко рвезынекак толын. Тудлан тунам изирак роль-влак гына логалыныт, но кажныжым уло вий-куатын модаш тыршен, сандене кажне спектакльыште ойыртемалтын да ушеш кодын.

Галина Клементьевна Макарова сценыште икте-весышт деч ойыртемалтше тÿрлö ÿдырамашым модын. Нунын коклаште А. Островскийын «Гроза» пьесыштыже Кабанихан, А. Макаенокын «Таблетку под язык» спектакльыштыже пöръен пашам ышташ тунемше Оксанан, Л. Леоновын «Метель» произведенийже гыч Лизаветан, В. Быковын книгаже почеш шындыме «Последний шанс» спектакльыштыже кресаньык ÿдырамаш Дарьян рольыштым палемдаш лиеш. Г. К. Макарован кажне рольжо пеш чот ÿшандарыше.

Актрисан мастарлыкше кинофильмлаште посвак кумдан почылтын. Ончышо-влак тудым «Вдовы», «Депутатский час», «Поезд смерти взрывать нельзя», «Однолюбы» да ятыр моло фильм почеш сайын палат.

СНИМКЫШТЕ: СССР-ын калык артисткыже Г. Макарова «Мама, я жив!» фильмыште.

ТАСС-ын фотожо.

Вате-влак иктын-иктын машинаш пурен шинчыч. Вашке ялышкат толын шуыч.

Капка ончылно йоча-влак юарлен куржталыштыт. Машина толмым ужын, пел векыла куржын колтышт.

Машина гыч чылан волен пытымеке, Наиль Нинам öрдыжкырак корангаш ÿжö.

— Нина, таче мый изиш варарак толам мо?

— Мом ыштен коштатше, Наиль? Ит тол! Тачана тулачем мом шона? — Нина пенгыдын вашештыш.

— Те чодырашке министр ватыла лызык-лызык миен

(Мучаш. Тÿналтышыже 14—15 №-ан газетыште).

...але. Сандене Вералан шолталташат уто огыл ыле, вет Наильже уда рвезыжак огыл.

— Нина, каласышым вет: рвезын вуйжым так арамлан ангыртылат, — шижтарыш Лида.

— Наиль шкежак шонен ок мошто, — кугун шÿлалтен ешарыш Тачана.

— Кастене адакат толаш сöрыш. Чодыраште коштын, пеш нойышна. Эрла эр кынелаш кÿлеш. Икымше рейслан автобусыш шуаш. Тачана тулаче, тый мемнам, Наиль толеш гын, ит кынелте, йöра?

Нина ден Лида ÿстелтöр гыч тауштен лектыч.

ТАЧАНА эрлан мелна руашым луген шындышат, тулат малаш возаш шоналтыш. Ту...

...аватым ит ойгандаре. Тудынат ала-мыняр илышашыже кодын огыл, тазалыкшат эре начаремеш. Ик шалтак эргыже веле улатыс, эсмаса... Тÿняште моторым пытараш огеш лий, мотор пеледыш семынак эре шочын да кушкынак шога, а тый тÿняште шке корнет дене каяш шочынат. Умырлан ик гана пелашым вашлийын, икте-весым пагален йöратен, йоча-влакым куштен илаш кÿлеш. Тыге гына айдеме тÿсым налат... Нина тулачем койдарчыкым ойлыштеш. А тый чылалан ÿшанет, пылышым шогалтен колыштат. Тудын шке ешыже пеш сай, кугун тунемше улыт. Илышетым кызытак тыге алди-булди тÿналат гын, вараже мом ужат?.. Кай, Наиль, мутем колышт, мый ты...

...— Наиль, кидым шарен. Нинам öндалнеже ыле. Ÿдырамаш шенгек чакнышат, шуйымо кид тура кутышын сакалте.

— Наиль, мый утыжымат мыскарам ыштыльым аламо. Йонгылышем тöрлаташ шонен лектым... Шижат, илышыште могай туткарыш логалаш лиеш? Тый, йöра, рвезе улат, пеш кугу пиак от йомдаре, шонем, а вет моло ÿдыр-влак тыге лушкыдын ÿшанен ондалалтыт. Уло илыш корнышт лугалт пыта.

— Нина, молан тидым йонгылышлан шотлет? Мыйже вет чынак уло кумыл дене толынам. От лек гын, омат пале, ала-мом ыштен кыш кем ыле.

— Ышташ, Наиль, нимомат огеш кÿл, — каласыш

...Наильын илышыже кузе гын тÿналте маҥын, палаш шонымаш кажныжын вуйыштыжо пöрдын.

Икана тидым Тачана рашемдыш. Тудо Йошкар-Олашке паша дене толмыж годым Нина тулачыж деч пурышат, моло увер дене пырля весымат каласыш: «Наиль Вера тангжым кокымшо гана мöнгыжö кондыш. Шужат ...те, ... гиныч, ынде йочашт уло. Умаште кенежым кельыт ... тен йÿдем ошкылеш ыле. Мыйым ужынат, шогале, «Тачана аки, ик деч... уламак огына иле гынат, сад... юо ватет нигунамат уш гыч огеш лек. Вералан ом ойло гынат, ала-кушеч шижын, эреак ушкала, — маче шÿлыкын».

Мардан РАЯ.

„Марийская правда" газет воза

Москваште пашазе классын, крестьянствын да инженерно-технический интеллигенцийын представительыштын всесоюзный совещанийышт почылтын. Номерыште тидын нерген ТАСС-ын отчетшо печатлалтын.

Газет республиканский ден верысе Советлашке калык депутатыш кандидатлан ойыралтше-влакым регистрироватлыме нерген воза, 838-ше №-ан Волжский территориальный избирательный округ деч РСФСР калык депутатыш кандидат-влак дене палдара.

Лудшо-влаклан элысе агропромышленный комплексысе паша нерген ятыр увер темлалтеш.

КАНЫШ КЕЧЫН

Йошкар-Олаште шуматкечын да рушарнян тыгай мероприятий-влак эртаралтыт

В. И. Ленин лÿмеш культура дворец. 20 январь. 14 шагат да 15 шагатат 30 минут — эмлыме массаж студийыште занятий. 19 шагат — кумло ийым эрталтыше-влаклан каныме кас. 21 январь. 9 шагат — «Филателист» клубышто занятий. 10 шагатат 30 минут—«Колокольчик» йоча студий. 12 шагат — филофонист-влак клуб. 19 шагат — нылле ийым эрталтыше-влаклан каныме кас.

Сеҥымашын XXX идалыкше лÿмеш культура дворец. 20 январь. 14 да 17 шагат — «Желание» клуб ÿжеш. 18 шагат — дискотека. 18 да 20 шагат—спортклуб. 21 январь. 10 шагат—«Теремок» игротекыште театрализоватлыме онгай урок. 10 шагатат 30 минут —«Тазалык—шкенан кидыште» тема дене самырык еш клубышто йодыш да вашмут кас. Тиде жапыштак — «Солнышко» йоча клубышто черетан занятий. 17 шагат — «Микеланджело — Возрождений эпохын пеш кугу художникше» кас. 18 шагат — дискотека. Тиде жапыштак — марий йÿла кас.

М. И. Калинин лÿмеш культура да техника дворец. 20 январь. 12 шагат — «Горицвет» киноклубышто заседаний. 18 шагат — дискотека. 21 январь. 10 шагат — «Зенит» фотоклуб. 11 шагат — книгам йöратыше-влак клубышто занятий. 18 шагат — дискотека.

«Колос» культура пöрт. 20 январь. 15 шагат — индийский куштымаш студийыште занятий. 21 январь. 15 шагат — комсомольско-молодежный кас.

Республиканский научно-краеведческий музей. 20—21 январь. 10—18 шагатыште Ижевскысе музейын фондшо гыч оружий выставка пашам ышта.

СПОРТИВНЫЙ МЕРОПРИЯТИЙ

«Дружба» стадион. 20—21 январь. Коньки дене тÿшкан мунчалтымаш. 10 шагат. Хоккей дене Марий АССР-ын да профсоюз-влак ВДФСО областной советын чемпионатышт: «Дружба» (Йошкар-Ола) — «Волна» (Козьмодемьянск). 13 шагат.

«Строитель» стадион. 20—21 январь. Футбол дене «Подснежник» приз верч Йошкар-Олан телымсе первенствыже. Шуматкече (икымше группа): «Старт» — ДСК, «Дружба» — «Строитель», «Буревестник-2» — «Темп», «Салют»— «Буревестник-1». 9 шагат. Рушарня: «Старт» — «Дружба», «Салют» — «Буревестник-2». 9 шагат. 21 январь. Самырык-влак коклаште футбол дене РСФСР-ын кубокшо: ДЮСШ (Йошкар-Ола) — «Сталь» (Чебоксар). 13 шагат.

«Электрон» стадион. 20—21 январь. Футбол дене «Подснежник» приз верч Йошкар-Олан телымсе первенствыже (кокымшо да кумшо группавлак). Шуматкечын: «Заря» — «Мотор», «Балтика» — «Локомотив», «Автомобилист» — «Торпедо», «Электрон» — «Учитель»; Рушарнян: «Медик» — «Труд», «Колос» — ДОЗ, «Волна» — МПИ, «Зодиак» — «Спартак». 9 шагат.

Полупроводник прибор заводын стадионжо. 21 январь. Футбол дене «Подснежник» приз верч Йошкар-Олан телымсе первенствыже (нылымше группа): «Искож» — «Акпарс», «Икар» — МарГУ, «Дорожник» — «Авиатор». 9 шагат. Хоккей площадка. Хоккей дене йоча клуб-влак коклаште «Надежда» турнир. 10 шагат.

«Юбилейный» спорткомплекс. 21 январь. Йоча пöрт ден интернат-школ-влакын воспитанникышт коклаште «Весела старт» соревнований. 11 шагат.

Марий политехнический институтын шахмат клубшо. 20—21 январь. Шахмат дене ÿдырамаш-влак коклаште профсоюз-влак ВДФСО областной советын первенствыже. Шуматкечын 18 шагатыште тÿналеш, рушарнян—10 шагатыште.

УВЕРТАРЕНА, ПАЛДАРЕНА

ОНЧЫЗА

7 канал. 6.30—120 минут. 8.35—«Дубровский». Худ. телефильм. 4 серий. 9.40 — «Сибирь» ансамбльын концертше. 10.10—Док. фильм-влак. 10.40—Латкуд ияш марте да тылеч кугурак-влаклан. 11.25—Айдеме институт. 12.30—Жап. 15.30—«Я вернусь». Док. фильм. 16.10—Калык сем. 16.25 — Революций площадь, 2-шо пöрт. 17.10—Весела старт. 17.55—Властьым — Совет-влаклан. 18.25—Коллаж. 18.30—Жап. 19.00—«Озоновая дыра». Док. телефильм. 19.45—Поэзий йонга. 19.55 —«Дубровский». Худ. телефильм. 4 серий. 21.00—Жап. 21.30—Тиде лийын, лийын... 21.55—«Взгляд». 23.45 — Увер. 0.00—С. Рахманинов. «Всенощная».

12 канал. 8.00—Гимнастика. 8.15—Научно-популярный фильм. 8.35, 9.35—Музыка. 7 класс. 9.05—Английский йылме. 1 ий. 10.05 — Английский йылме. 2 ий. 10.35, 11.35—Географий. 6 класс. 11.05 — Английский йылме дене док. фильм. 12.05 —«Цвет граната». Худ. фильм. 13.40—Музыкальный программа. Сергей ден Николай Радченкомыт участвоватлат. 14.00—«Монета». Худ. телефильм. 17.00—«Сахалинский дневник». 2 ужаш. 17.55 — Мультфильм. 18.30 — Жап. 19.00—Марий эл. 19.20 — «Мутым йодам». Марий АССР Верховный Совет калык депутатыш кандидат-влак дене вашлиймаш. 20.00 —Хоккей дене СССР-ын чемпионатше. «Спартак»—«Динамо» (Москва). 21.15 —Кугыеҥлан мультфильм. 21.30 —Тÿня да экологий. 23.30—Режиссер В. Виноградовын фильмже-влак. «Я возвращаю ваш портрет».

10 канал. 19.00 — Спорт чылалан. 19.15—Хоккей дене СССР-ын чемпионатше. «Спартак»—«Динамо» (Москва). Перерывыште (19.50)—Сайын малыза, йоча-влак.

КОЛЫШТСА

6.30—Программа. игече. 6.32—Поро эр, Марий эл! РСФСР калык депутатыш кандидат-влак дене вашлиймаш. Вияш линий. Телефон 5-36-33. 7.30—РСФСР калык депутатыш кандидат-влак дене вашлиймаш. 8.25—В. Крылов. «Лийже тынысмландывалне». Радиокомпозиций. 18.00—Увер. 18.10 — Кастенысе радиоканал. 19.45 —Композитор А. Яшмолкинын произведенийже-влак. 20.25—Увертарымаш.

ТЕАТР

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ руш драмтеатр

«Гарольд и Мод»—19.

КИНО

«РОССИЯ» кинотеатр (Кугу зал)

«Хон Гиль Дон» — 10, 12, 14, 16, 18.10, 20.10.

«РОССИЯ» кинотеатр (Изи зал)

«Ва-банк II, или Ответный удар» — 9, 17. «Жикина династия» (кугыеҥ-влаклан гына) — 11, 19, 20.40. «Снежная королева» — 13 (йоча сеанс). «Королевство алмазов» 14.30 (йоча сеанс).

«ЭРВИЙ» кинотеатр

«Дежа вю»—9, 11.20, 13.40, 16, 18.20, 20.45.

«ОКТЯБРЬ» кинотеатр

«Жикина династия» (кугыеҥ-влаклан гына) — 9, 16.25, 18.10, 21.40. Кужемдыме сеанс: «Рыковы», «Жикина династия» — 12.30. «Полет навигатора» — 10.40, 14.35, 19.50.

«РЕКОРД» кинотеатр

«Жизнь по лимиту» — 9, 19. Мультфильм киносборник — 10.40. «Как три мушкетера» (1 да 2 серий)—12.10, 16.30, 20.40. «Сказка о Мальчише-Кибальчише» — 14.30.

«МИР» кинотеатр

«Зеленый луч»—16. «Утраченные грезы»—11.30, 18. «Неразлучная пятерка» — 14 (йоча сеанс). «Соседка»—20.20.

КИНОЛЕКТОРИЙ

«Побег»—17, 19.

Редактор В. А. МАТЮШЕВ.

Редакцийын адресше:

424000, Йошкар-Ола, СССР Вооруженный Вийын 70-шо идалыкше урем, 20

Талукышто 300 номер лектеш.

Тираж 17 412.

Газетын индексше 52710

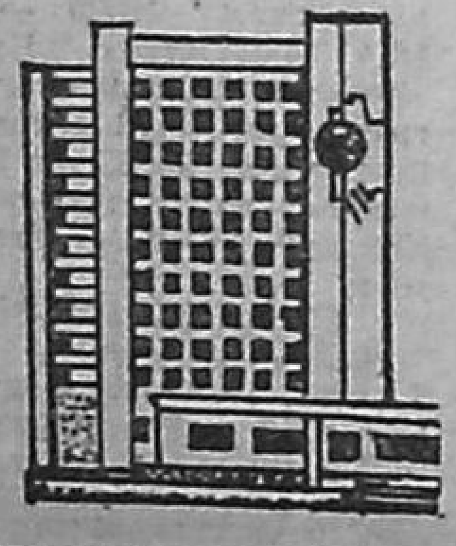

Телефон-влак:

Редактор — 5-08-40

Заместитель-влак — 5-25-36, 5-39-26

Приемный — 5-37-91

Ответственный секретарь — 5-35-73

Заместитель-влак — 5-39-36

ОТДЕЛ-ВЛАК:

Партийный илыш — 5-53-18

Идеологический — 5-54-34

Промышленность, строительство да транспорт — 5-54-89

Аграрный — 5-29-77

Совет паша да быт — 5-42-22

Культура, литература да искусство — 5-08-64

Информаций да письма — 5-39-19, 5-43-72

Кусарыше — 5-39-55.

Увертарымаш — 5-39-44

Газетын собкоржо-влак:

У Торъялыште — 9-15-19.

Моркышто — 9-16-86

Звениговышто — 9-22-83.

Оршанкыште — 2-17-38.

Марий АССР Госкомиздатын республиканский полиграфическо-редакционный объединенийже

424700, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Э—00122. Заказ 1033.